

BLYTTIA

NORSK BOTANISK FORENINGS TIDSSKRIFT

1957

NR. 4

OSLO

*En bok som
vil gi nytt
liv til
biologi-
undervis-
ningen i
folkeskolen*

Folkeskolens biologi

Av GUNNAR A. BERG i samarbeid med GUDMUND WIGANT

Tegninger av ODD FJORDHOLM

«Det er nettopp en slik bok vi trengte. Hvert blad åpner nye sider av naturens merkelige spill. Dyr og planter lever i boken, fortsetter å være spennende og interessante. Boken vil sikkert bidra til at barna får den glede å lære å kjenne det hverdagsunder som omgir oss på alle kanter og som vi så ofte glemmer.»

Anathol Heintz.

Pris kr. 12.80.

J. W. CAPPELENS FORLAG

BLYTTIA

NORSK BOTANISK FORENINGS TIDSSKRIFT

BIND 15

OSLO 1957

Redaktør:

Professor Ove Arbo Høeg

Redaksjonskomité:

Lektor Gunnar A. Berg, disponent Halvor Durban-Hansen,
professor Georg Hygen, førstebibliotekar Peter Kleppa

Trykt med statsbidrag og bidrag fra Norges Almenvitenskapelige
Forskningsråd.

Harald Lyche & Co., Drammen

Innhold.

Bille, O.: Opprinnelsen til de folkelige navn på <i>Digitalis purpurea</i> . .	61
Bundli, N.: Forekomster av barlind (<i>Taxus baccata</i>) i de indre østlands- bygdene. (The Northernmost Occurrences of Yew, <i>Taxus</i> <i>baccata</i> , in Eastern Norway. Summary.)	95
Eckblad, F.-E.: Norges sarcoscyphaceer. (The Sarcoscyphaceae of Norway. Summary.)	3
Fægri, K.: Professor Hultén's nye inndeling av <i>Cerastium alpinum</i> - gruppen	69
Gjærevoll, O.: Johannes E. Haugen, 7. okt. 1873—1. sept. 1956	1
Grenager, B.: Norsk Institutt for Tang- og Tareforskning	72
— Second International Seaweed Symposium	75
Grunduls, J.: Ginseng, livets rot. (Ginseng, the Root of Life. Summary.)	90
Gundersen, K.: S. Winogradsky. Et 100-års jubileum	11
Hafsten, U.: Om mistelteinens og bergflettens historie i Norge. (On the History of Misteltoe and Ivy in Norway. Summary.)	43
Høeg, O. A.: A propos mistelteinen	102
Kjennerud, J.: Bregneforkim som demonstrasjonsmateriale for genera- sjonsveksling. (Cultivation of Fern Prothallia for Demonstration Purposes. Summary.)	65
Lange, J.: De folkelige plantenavnets gruppering efter motiver	128
Lid, D. T.: Reisebrev fra Hierro	98
Lid, J.: Nils Hauge	41
— Nye plantefunn 1955—1957. (New Plant Finds in Norway during the Years 1955—1957. Summary.)	109
Lunde, B.: Nokre opplysninger um tydingi av namnet «Kyrkjegras» for <i>Juncus squarrosus</i> . (Med en anmerkning av O. A. H.)	147
Nedkvitne, K.: Litt om strandvegetasjonen på Jæren. (On the Beach Vegetation of Jæren, SW. Norway. Summary.)	81
Wanscher's blomsterfargekart. (Med bilag.)	144
Wendelbo, P.: Bidrag til Sogns flora. (A contribution to the knowledge of the Flora of Sogn, W. Norway. Summary.)	136
Norsk Botanisk Forening	18
Vestlandsavdelingen av Norsk Botanisk Forening	71
Norsk Soppforening	28
Botanisk Selskap for Tønsberg og Omegn	31
Norske Naturhistoriske Museers Landsforbund	32
Botaniske doktordisputaser i 1956	32
Universitets- og høyskoleeksamener i botanikk 1956	33
Prøve for soppsakkyndige	31
Personalia	35
Bokmeldinger	36, 77, 106, 149

Nye plantefunn 1955—1957

NEW PLANT FINDS IN NORWAY DURING THE YEARS
1955—1957

Av

JOHANNES LID

Mange meldingar om nye norske plantefunn kjem kvart år inn til Botanisk Museum ved Universitetet i Oslo. Her er tatt med dei viktigaste for dei 3 siste åra. Vi merkar os nyvinningar for norsk flora, som *Sonchus palustris* i Randasund, 7 nye løvetann-arter og 6 nye antropokorar: *Alyssum desertorum* i Kristiansand, *Coreopsis tinctoria* i Strinda, *Dianthus armeria* i Kristiansand, *Iva xanthifolia* i Oslo, *Raphanus landra* i Oslo og Mandal, og *Scopolia carniolica* i Oslo og Rakkestad. Men dei fleste funn fortel om utviding av det før kjende arealet for planten, eller om nye grenser mot nord, sør og vest eller opp mot fjellet. I alt er det her meldt nytt om 179 plantar. Liksom i dei tre førre meldingane (Lid 1950, 1952 b og 1955) er det også denne gongen kome med nokre eldre funn som først nå er tilgjengelege. Nylaga norske plantenavn er merkte med ei stjerne: *. Eg skuldar takk til alle som har meldt om plantefunn. Ein serskild takk til Anders Bjørndal, Johan Kielland Lund og Johs. Johannessen for mange gode funn og for plantar dei har levert til Botanisk Museum.

Abutilon theophrasti Med. Linderose. Asker: I potetåker på Åstad 19. sept. 1955 Arne Wold. — Oddernes: Jægersborg 14. okt. 1955 Johs. Johannessen. — I Rakkestad har Kristian Andreassen funne den som ugras i ein kålåker ved Ringbys gartneri. I alt er linderose nå kjent frå 6 norske herad.

Acer pseudoplatanus L. Platanlønn. Voss: Rekve, forvilla i skogen mellom Rekve og Bulken 16. sept. 1957 J. L. Dette park- og prydtreet synes å ha tendens til å forvilla seg, ikkje minst på Vestlandet.

Adoxa moschatellina L. Moskusurt. Sannidal: Lislau (prestegarden) 8. juli 1957 J. L. I lauvskogen som vender mot elva Humla.

Aegopodium podagraria L. Skvallerkvål. Kviteseid: I Kviteseid-byen ved Sundkilen 11. juli 1957 J. L.

Alnus glutinosa (L.) Gaertn. Svartor. Ytre Rendal: Nokre buskar på ei hylle i vestvendt berg, 1 km nordom Nedre Sjøli, 1951 Johan

Kielland Lund. — Engerdal: Femundsenden 28. juli 1951 Per Sunding. — Seljord: Sandvika på nordsida av Seljordvatnet 30. juli 1957 J. L. På Austlandet var svartor før funnen nord til Tjerne på Ringsaker; Sjøli er 65 og Femundsenden 115 km lengre nord.

Alyssum desertorum Stapf. * Sanddodre. Kristiansand: Silokaaien på Odderøya 2. aug. 1957 Johs. Johannessen. Liknar *Alyssum alyssoides*, men er i alle deler spinklare. Skulpa er snau og blankt kålgrøn, men ikkje gulbleik som hos *A. alyssoides*. Den høyrer heime i Aust-Europa og Vest-Asia, i Ungarn er den karakterplante på sandsteppene. I Tyskland er den funnen på avfallsplasser (Hegi 1913—19 p. 454).

Amaranthus retroflexus L. Duskamarant. Denne ugrasplanten er i 1955 funnen i Rygge i Østfold, Solum og Vinje i Telemark, Froland i Aust-Agder, Oddernes i Vest-Agder og Helleland i Rogaland.

Amaranthus spinosus L. Tornamarant. Høyland: I planteskole på Austvoll, stor plante 26. sept. 1955 Harald Vølstad. Tornamarant er eit eittårig ugras i varme land. I Norge er den tatt ein gong før, på ein avfallsplass i Oslo i 1883 av R. E. Fridtz.

Ambrosia artemisiifolia L. Beiskambrosia. Oslo: På bryggene ved Hamnelageret 18. sept. 1955 Olaf Bang. Dette amerikanske ugraset er før funne i Kristiansand, Bergen, Bruvik og Buvik.

Amelanchier spicata (Lam.) C. Koch. Blåhegg. Kviteseid: Forvilla ved vegen nær Kollbu 13. juli 1957 J. L.

Anemone ranunculoides L. Gulsynre. Sparbu: Rikeleg i skogen ved Mære landbruksskole 3. mai 1943 Alex Holund. I Trøndelag er den før kjent nokre stader (Gjærevoll 1952 s. 97).

Anthemis arvensis L. Kvit gåseblom. Vinje i Telemark: Haukeli-sæter på ein avfallsplass 25. juli 1957 J. L.

Arabis hirsuta (L.) Scop. Bergskrinneblom. Vinje i Telemark: I berget vestom Prestegårds Turisthytte (1050 m) 22. juli, og ved Skilbekken nordom Kjelavatnet (950 m) 24. juli 1957 J. L. I bergham-rane vestom Svaletog i Grungedal 30. juli 1957 J. L. I Bøgrenda er den vanleg i berg og hamrar 1957 J. L. — Bykle: Sessnuten på grensa mot Vinje (1320 m) 6. aug. 1956 Per Sunding. Dette er 100 m høg-re enn den er funnen før.

Arctostaphylos alpina (L.) Spreng. Rypebær. Klepp: Orresanden ut mot sjøen 7. juli 1955 Einar Herikstad. Også på Tjøme går denne fjellplanten nær ned til stranda (Lid 1950 s. 42).

Arrhenatherum elatius (L.) Mert. et K. Hestehavre. Kviteseid: Midt-sund og ved Kviteseidbyen 11. juli, Moen og ved den nye kyrkja 12. juli og på Voll 14. juli 1957 J. L. I 1898 hadde Ove Dahl funne den på Utsund.

Artemisia vulgaris L. Burot. Ulvik: Finse jernbanestasjon 12. aug. 1955 J. L. Ein plante i austre enden av det vestre overbygget (1222 m).

Asplenium septentrionale (L.) Hoffm. Olavsskjegg. Vinje i Telemark: Krunekroberget i Bøgrenda 17. juli, og i bergknauser ved Vinje Prestegård 22. juli 1957 J. L.

Asplenium trichomanes L. Svartburkne. Vinje i Telemark: Krunekroberget austom Høgetveit 17. juli 1957 J. L.

Athyrium alpestre (Hoppe) Milde. Fjellburkne. Øvre Eiker: Søraustsida av Myrhogget 4. aug. 1957 Jon Kaasa.

Beta vulgaris L. Bete. Fjelberg: Nær fjøset ved sjukehuset på Valen 14. sept. 1955 Jakob Naustdal.

Brachypodium silvaticum (Huds.) PB. Lundgrønaks. Øvre Eiker: Ved Østerud 6. aug. og i Ertebekkdalen på sørsida av Slett fjellet 7. aug. 1957 Jon Kåsa.

Bromus benekeni (Lge.) Trimen. Skogfaks. Øvre Eiker: Ertebekkdalen på sørsida av Slett fjellet 7. aug. 1957 Jon Kaasa. — Norderhov: Nordom Mørkgånga ved Gyrihaugen, under stupet mot Steinsfjorden 6. okt 1957 Per Sunding. Før var nordgrensa på Austlandet i Bærum: Rognliåsen ved Kjaglia 28. sept. 1952 Rolf Nordhagen.

Bromus commutatus Schrad. Vegfaks. Ulvik: Finse jernbanestasjon, avfallsplass ved Samvirkelaget (1222 m) 3. aug. 1954 J. L. Dette eitt-årige graset er funne ved Brevik, på Tromøy og i Trondheim (Wendelbo 1956 s. 11), men ikkje i Lillesand, Vestre Moland og Buvik som meldt hos Lid (1944 s. 111 og 1952 s. 124).

Bromus inermis Leyss. Bladfaks. Kviteseid: Kviteseidbyen 11. juli 1957 J. L. — Lårdal: Nær kyrkja i Lårdal 1. aug. 1948 Halldan Rui.

Campanula glomerata L. Toppklokke. Kviteseid: Ved Kviteseidbyen 11. juli og på Brunkeberg 12. juli 1957 J. L. — Vinje i Telemark: Forvilla på Øvrebø 1 km austom Vinje Prestegård 21. juli 1957 J. L.

Carex aquatilis Wahlenb. Nordlandsstorr. Sarpsborg: Borregård 15. juli 1905 Hartvig Johnsen. — Tunc: Ved Glomma nordom Nordby 5. aug. 1951 Nils Hauge. — Skiptvedt: Glenmetangen Lense i Glomma 28. aug. 1955 Kristian Andreassen (1956 s. 65). Det er først dei siste åra vi har fått visse for at denne storart veks i Østfold.

Carex caryophyllea Lat. Vårstorr. Lista: Høyland 2. aug. 1955 Georg Størmer. Denne finnestaden ligg heilt isolert, eit par hundre kilometer frå dei andre norske vekseplassane. (Jfr. Hulténs kart nr. 375, 1950).

Carex chordorrhiza Ehrh. Strengstorr. Eidfjord: Stormyra ved Veig på Hadlaskar, 1000 m, 7. aug. 1955 Anders Bjørndal. — Vinje i Telemark: Grønenutmyrane ved Stenja nær Sessvatnet (800 m) 22. juli 1952 J. L. I Bøgrenda er den ikkje sjelden på myrane ved Høgetveit, Våld og Fetveittjøna 1957 J. L.

Carex disperma Dew. Veikstorr. Ringsaker: I skogen ved Kvisselstuhagan (2 km søraust for Næren) 27. juli 1948 Johan Kielland Lund.

Carex glareosa Wahlenb. Grusstorr. Hurum: Trollebogen sørom Holmsbu 18. juli 1957 Per Sunding. Den er kjent frå Hvaler og strøket omkring Fredrikstad, men er ikkje før funnen inne i sjølve Oslofjorden.

Carex globularis L. Granstorr. Siljan: Breiangeråsen søraust for Store Dalstjønna, og på nordvestsida av Store Kollstjønna, begge stader 13. aug. 1953 Finn Wischmann. — Aseral: I bjørkeskogen ved Øygardstjønna søraust for Knipan, på grensa mot Hornnes og Bygland 17. juli 1955 Anders Bjørndal. Ny stad litt lengre nord, austom Knipan 2. juli 1957 Anders Bjørndal. Her har den skarpsynte lektor Bjørndal gjort høgst interessante funn. Vi må tversover Aust-Agder, 117 km i luftline til nærmaste kjende vekseplass på Lifjell i Bø i Telemark (Lid 1955 s. 36).

Carex pulicaris L. Loppestorr. Øvre Eiker: Ertebekkdalen på sør-sida av Slettjellet 7. aug. 1957 Jon Kaasa.

Carex rotundata Wahlenb. Rundstorr. Uvdal: Ved Langtjønna vestom Synhøvd 29. juli 1956 Anders Bjørndal. — Eidfjord: Ved Storfisketjønna mellom Sandhaug og Langsjøen på Hardangervidda 4. aug. 1957 Anders Bjørndal.

Carex rupestris All. Bergstorr. Nedre Eiker: Dryasfeltet på Solbergfjellet (400 m) 2. juni 1946 J. L. og R. Nordhagen. — Ytre Sandsvær: Dryasfeltet ved Kjørstadelva 3. juli 1955 J. L. (Lid 1957 s. 5).

Chenopodium polyspermum L. Frømelde. Stange: Ein åkerkant på Fjedre 6. aug. 1952 Johan Kielland Lund, som også har sett den andre stader i Stange. På Austlandet før kjent nord til Skedsmo.

Chrysanthemum parthenium (L.) Bernh. Matrem. Time: Ugras i ein hage på Bryne 15. sept. 1955 Gudrun Laland. Ikkje kjent før på Jæren.

Chrysosplenium alternifolium L. Vanleg maigull. Vinje i Telemark: I granskog ved Vinjevatnet på Midtbø 19. juli 1957 J. L.

Coreopsis tinctoria Nutt. Purpurauge. Eittårig amerikansk korgplante. Strinda: Avfallsplass på Sluppen 12. aug. 1954 Einar Fondal.

Crambe maritima L. Strandkål. Oddernes: Oksøy, nær fyret 4. sept. 1955 Anders Bjørndal.

Crepis nicaeensis Balb. Haukeskjegg. Ved nærmare granskog av plantane frå Storo i Oslo har Rolf Berg funne at dei må førast til veghaukeskjegg, *C. biennis* L. Enno i 1957 står plantane i vegkanten nordom Storo. (Jfr. Lid 1950 s. 46 og 1952 s. 644.)

Cynanchum vincetoxicum (L.) Pers. Svalerot. Oslo: Lindøya, rikeleg i krattet på nordsida av fotballplassen 31. mai 1955 Per Størmer. I Oslo er den før berre kjent frå Bygdøy.

Cypripedium calceolus L. Marisko. Øvre Sandsvær: Trengen (2 km sørom Heistadmoen) 1952 Johan Kielland Lund. Dette er eit par km

nordøst for Lauer der Nils Hauge og H. Holmsen fann den i 1950 (Rui 1951 s. 67).

Dactylorhiza sambucina (L.) Vermln. Systemarihand. Gjerpen: Sørteigen (nedlagt plass i Øvre Gjerpen) 29. mai 1956 Andreas Pedersen.

Dactylorhiza traunsteineri (Saut.) Vermln. Smalmarihand. Sannidal: Lona på Knipenhalvøya ved Barland 7. juli 1957 J. L. Ikkje kjent før så langt sør i Telemark.

Daphne mezereum L. Tysbast. Vinje i Telemark: I berg austom Høgetveit i Bøgrenda, Krunekro 17. juli, Midtbø 19. juli og Høgset 20. juli 1957 J. L.

Datura stramonium L. Piggeple. I 1955 er den meldt frå Brumunddal i Ringsaker, Feiring, Oddernes, Lista, Time og Ullensvang.

Datura tatula L. Blåpiggeple. Frø av denne eittårige giftplanten kjem stadig inn med kraftfôr frå utlandet og vert sidan spreitt med gjødsel eller på annan måte. I 1955 har vi fått plantar frå Idd, Moss, Rygge, Rakkestad (4 stader), Søndre Høland, Fet, Asker, Feiring (3 stader), Romedal, Fåberg, Borre, Solum, Vinje, Helleland, Bjerkreim, Tysvær og Eid (So Fj).

Dentaria bulbifera L. Tannrot. Stange: Rotlia 7. aug. 1952 Johan Kielland Lund. — Bygland: I lag med *Neottia* i Vestre Åneskårr på Dale 7. juli 1955 Anders Bjørndal. På Austlandet før kjent nord til Feiring.

Dianthus armeria L. * Saronnellik. Kristiansand: Mellom rullesteinar på stranda i småbåthamna ved Retrachimentet 17. sept. 1956 Johs. Johannessen. Denne toårige nelliken liknar busknellik, men har smalt jambreie blad og ruhåra stengel og støeblad. Veks på tørre bakkar i Sør- og Mellom-Europa nord til Danmark, og i Sverige til nordom Stockholm på austkysten og nær opp til norskegrensa på vestkysten, men lengst nord truleg innført i ny tid (Hultén 1950 s.194).

Dipsacus silvestris Huds. Kardeborre. Randsund: Dvergsøya, 80 meter frå stranda, 6 meter over sjøen 31. juli 1955 Johs. Johannessen. Ikkje kjent før vest for Tromøy.

Draba nemorosa L. Vegrublom. Romedal: I tunet på Tomter (Vallset) 10. juli 1941 Johan Kielland Lund. Før var den ikkje kjent lengre nord enn Oslo, Modum og Kongsberg.

Dryopteris austriaca (Jacq.) Woy. var. *willeana* Lid. * Svart geiteltg. Eid (So Fj): Ved Skårhaugelva 16. aug. 1955 Finn Wischmann. Den er også funnen i Vestnes: Frostadsætra 19. juli 1927 Magnus Frostad; og i Snåsa: Finnsås aug. 1948 Knut Bjørnå (Lid 1952 s. 43, jfr. Lid 1937 s. 102).

Dryopteris oreopteris (Ehrh.) Maxon. Smørtelg. Øvre Eiker: Vestside av Salsåsen 3. aug. 1957 Jon Kaasa. Dette er ny nordgrense på Austlandet. Før Sjulerud i Hof i Vestfold.

Dryopteris robertiana (Hoffm.) C. Chr. Kalktelg. Ytre Sandsvær: Ved Kjørstadelva i lag med *Dryas octopetala* 3. juli 1955 J. L. (Lid 1957 s. 6). — Øvre Eiker: Ovafor Brekke 8. aug. 1957 Jon Kaasa.

Epipactis palustris (L.) Cr. Myrflangre. Øvre Eiker: Myr sørom Hole (250 m) 14. aug. 1957 Jon Kaasa.

Epipogium aphyllum (F. W. Schm.) Sw. Huldreblom. Tynset: Borråsen 10. aug. 1952 Johan Kielland Lund. — Stor-Elvdal: Ola Opphus' skog 1 km austom Opphus stasjon, 3–4 plantar på bratt skråning i granskog 22. juli 1953 Tord Kristian Horne. — Trysil: Borveggen 18. aug. 1955 og 22. aug. 1956 (700 m frå 1955-funnet) Ingolf Nordstrøm; første staden 500 m, andre staden 445 m o h. — Sidan Danielsen (1947 s. 1) registrerte dei 16 funn av huldreblom som til den tid var kjende i Norge, har det kome til 10 nye.

Eryngium maritimum L. Strandtistel. Skåtøy: Ved vegen frå Løkstad til brygga 8. aug. 1948 Jon Stene. Ein plante 8–10 m frå stranda, den står der ennå i 1955. Så vidt vi veit er strandtistelen ikkje før funnen mellom Tjølling i Vestfold og Tveit i Vest-Agder.

Eupatorium cannabinum L. Hjortetrøyst. Fister: Hegraberg vestom Liarhalsen 15. aug. 1955 Thorvald Buch Hansen. Det er ein heil bestand som dekkjer ei 3 meter lang hylle i det stupbratte berget, ca. 30 m over sjøen. Ikkje kjent før i Rogaland. — Øvre Eiker: Ertebekkdalen på sørsida av Slettfjellet 7. aug. 1957 Jon Kaasa.

Euphrasia frigida Pugsf. Fjellaugnetrøst. Ytre Sandsvær: I lag med *Dryas octopetala* ved Kjørstadelva (300 m) 3. juli 1955 J. L. (Lid 1957 s. 6).

Festuca gigantea (L.) Vill. Kjempesvingel. Stange: Roilia 7. aug. 1952 Johan Kielland Lund. Den veks her 20 meter frå stranda av Mjøsa. Kjempesvingelen har elles si nordgrense på Austlandet i Bærum, Lier og Modum. Dersom det ikkje har vore noko flytting av etikettar i overgartnar N. G. Moes herbarium, så har Moe funne den i Etnedal: I Osloherbariet ligg eit ark med to strå som Per Størmer i 1951 har bestemt til *F. gigantea*. Moe hadde skrive på etiketten: «I Berselvdalen omtrent 2000 skridt fra stationen Brufladt voxede i stor mængde i selskab med *Mulgedium*, *Milium*, *Poa hybrida*, *Stachys silvatica* o. fl. »

Galeopsis speciosa Mill. Guldå. Vinje i Telemark: Øvrebø austom Prestegarden 21. juli, Rui i Grungedal 28. juli 1957 J. L. Guldå synes vera seldsynt i Vest-Telemark, og slike vanlege åkerugras som åker-sennep og åkerreddik kunne eg ikkje finna der i 1957.

Galium odoratum (L.) Scop. Myske. Vinje i Telemark: Krunekroberget austom Høgetveit 17. juli 1957 J. L. Dette er ved innergrensa for myske på Austlandet (Hulténs kart nr. 1624, 1950).

Galium vaillantii DC. Småklengjemaure. Oddernes: Ugras i ein

frukthage på Gill 26. juli 1957 Anders Bjørndal. I Vest-Agder har vi svært få funn av denne planten.

Geranium lucidum L. Blankstorkenebb. Norderhov: Nordom Mørkganga ved Gyrihaugen, under stupet mot Steinsfjorden 6. okt. 1957 Per Sunding. Er før funnen i Krokkleiva i Hole.

Glyceria declinata Breb. Bogesøtaks. Sandar: Namløs 22. juni 1955 Per Størmer. I Vestfold før kjent frå Borre og Tjølling.

Guizotia abyssinica (L. fil.) Cass. Ramtillablom. Jølster: I åker på Kjøsnæs 21. aug. 1955, og i rotvektståker på Veiteberg 8. okt. 1955 Olav J. Befring. Begge desse stadene i Jølster var plantane utan blomstrar. Her i landet er denne afrikanske planten før funnen på Langøyane i Nesodden i 1927 av A. Landmark og i Oslo 1940 av Gullik Kirkevoll (jfr. Lid 1944 s. 520 og 1952 s. 611).

Hibiscus trionum L. Timerose. Rakkestad: Ugras i ein villahage på Stemme 20. sept. 1955 Kristian Andreassen. Ikkje kjent før i Østfold. — Oddernes: I jordbærstykke og rosebed i Torridalsvegen 69, sept. 1957 Johs. Johannessen. Frø er truleg kome inn med husdyrgjødsel.

Hieracium subpraealtum Om. Ulvik: Finse, Jomfrunuten, 1400 m 12. aug. 1955 J. L. På Finse er det ikkje funne svæver av pilosellagrupper før. Plantane er 17 cm høge og var i full blomstring. Dei skil seg frå den vanlege typen av *H. subpraealtum* med at dei attåt kjertelhår har lange lyse hår på korgskalta.

Hypericum montanum L. Bergperikum. Øymark: Tollsby 4. aug. 1957 Kristian Andreassen.

Iberis umbellata L. Skjermsløyfe. Grytten: Åndalsnes 8. aug. 1951 J. L. Små blomstrande plantar i sanden der tyskarane hadde festningsverk under krigen.

Impatiens parviflora DC. Mongolspringfrø. Asker: Parsell J-12 på Nesøya 28. juli 1956 Per Sunding. — Hole: Sollihøgda 27. juli 1957 Kristian Andreassen.

Inula britannica L. Lodnealant. Kristiansand: Den kommunale avfallsplassen ved Kongsgårdbukta 10. juni 1957 Johs. Johannessen. Før berre funnen kring indre Oslofjorden.

Iva xanthifolia Nutt. * Ugras-iva. Oslo: Avfallsplass på Torshov 7. sept. og 7. okt. 1927 A. Landmark (det. C. Blom 1948). — På brygga ved Hamnelageret nær Vippetangen 9. okt. 1955 Johs. Krogsrud. I Nord-Amerika er denne eittårige korgplanten eit leitt ugras. Den har lysstriput stengel og mørkgrøna tagga blad som minner om melde mens planten er ung. Blomster- og fruktstanden minner derimot om *Ambrosia*.

Juncus arcticus L. Fimmmarkssev. Eidfjord: Mellom Tinnhøldammen og Tinnhølen 4. aug. 1957 Anders Bjørndal.

Juncus arcticus $\times$ *filiformis*. Uvdal: Ved den nye elva frå Tinnhølen 1. aug. 1956 Anders Bjørndal. — Ullensvang: Ved elva Veig straks vestom Heimste Hadlaskar 9. aug. 1957 Anders Bjørndal. Vang (Oppland): Torfinnsbu ved Bygdin 10. juli 1943 J. L. Denne hybriden mellom finnmarkssev og trådsev er ikkje før meldt frå Buskerud eller Oppland.

Juncus articulatus L. var. *lindhardii* Wiinst. Lista: På fuktig sand ved Åsen 4. aug. 1954 Per Størmer. Denne varieteten av ryllsev veks på sand, den har lange krypande jordstenglar, korte tjukke strå og kortare kapsel enn vanleg ryllsev. Hylander (1953 s. 171) melder den frå Jæren.

Juncus effusus L. Lyssev. Stange: Husebyhaugen (Tangen) 1948 Johan Kielland Lund. På Austlandet er den før kjent nord til Feiring.

Juncus squarrosus L. Heisev. Vinje i Telemark: I bjørkeskogen ved Prestegårds Turisthytte, 945–965 m, 22. juli 1957 J. L.

Laburnum anagyroides Medik. Gullregn. Oslo: Forvilla frå hagar på Sørbyhaugen 7. nov. 1955 Ingolf Sundfør.

Lactuca macrophylla (Willd.) A. Gray. Kjempeturt. As: I skogkanten på Frydenhaugen 20. sept. 1954 Johan Kielland Lund.

Lappula myosotis Moench. Sprikjepiggfrø. Vinje i Telemark: Avfalls plass ved ein garasje ved Bøgrendåa 18. juli 1957 J. L. I Telemark er den før berre kjent utmed kysten.

Lathyrus maritimus (L.) Bigel. Strandskolm. Korgen: På strand ved Finneid 20. juni 1950 Johan Kielland Lund. Nærmaste finnestadene er på Vega og i Nesna.

Lathyrus silvestris L. Skogskolm. Sør-Audnedal: Svinør 10. sept. 1955 Anders Bjørndal.

Lemna minor L. Andmat. Randesund: Drange 18. sept. 1955 Johs. Johannessen. Det er få og spreidde veksestader for andmat på Agderkysten, og Johannessen har ikkje kunna finna planten att på Dvergnes der R. E. Fridtz samla den i 1893, 5–6 km frå Drange (Fridtz 1903 s. 104).

Lepidium campestre (L.) R. Br. Markkarse. Modum: Vikersund 25. juli 1957 Kristian Andreassen.

Lepidium heterophyllum (DC) Benth. Vollkarse. Brunlanes: Ugras i parken på Fritzøehus 20. juni 1955 J. L. Ikkje før kjent i Vestfold.

Lepidium virginicum L. Virginiakarse. Gjerpen: Jernbanestasjonen på Borgestad 20. juni 1952 Olaf Svendsen. — Kristiansand: Silokaien på Odderøya 2. aug. 1957 Johs. Johannessen. I Norge er dette ugraset funne på Jeløy i 1913 og i Odda i 1925 (Lid 1955 s. 41). I Sverige funne i Malmö i 1918 (Blom 1919 s. 181).

Ligustrum vulgare L. Liguster. Bærum: Mellomholmen 22. juli 1956 Per Sunding. Det ser ut som skulle liguster vera viltveksande på

Mellomholmen, men det kan tenkjast at den berre er forvilla slik som den er kring Oslo. Nordgrensa ved Oslofjorden er elles i Moss (Jeløy) og Sande.

Lilium martagon L. Krøll-lilje. Nes (Hedm): Forvilla og naturalisert i ein nedlagt park på Hoel juli 1955 Johan Kielland Lund.

Lysimachia nummularia L. Krødsherad: I kratt ikkje langt frå kyrkjegarden 15. juli 1955 Kristian Andreassen. — Kviteseid: Forvilla i fjøra ved Kviteseidbyen 11. juli, og i skogen ved Voll 14. juli 1957 J. L.

Lythrum salicaria L. Kattehole. Nord-Odal: I Storsjøen ved Brurhella 6. sept. 1957 Olav Furuset. Planten har 10–12 mm tjukk jordstengel som er heilt treaktig og viser 5 årringar. I Hedmark er kattehole før berre funnen i Mjøstraktene.

Matricaria matricarioides (Bong.) Porter. Tunbalderbrå. Vinje i Telemark: Fleire stader i Bøgrenda; Svaalestog i Grungedal 29. juli 1957 J. L.

Matteuccia struthiopteris (L.) Tod. Strussveng. Vinje i Telemark: Tovsland i Grungedal 28. juli 1957 J. L. I steinrøyser nedafor vegen.

Medicago sativa L. Blålusern. Skåtøy: Rikeleg på eit jorde på Løkestad 1955 Ingolf Sundfør. — Romedal: Formo 23. aug. 1943 Johan Kielland Lund, som også har sett den fleire stader i Stange og på Helgøya i Nes.

Melandrium apetalum (L.) Fenzl. Blindurt. Bykle: Sessnuten på grensa mot Vinje i Telemark 6. aug. 1956 Per Sunding. Dette er ny sørgrense.

Melandrium noctiflorum (L.) Fr. Nattsmelle. Voss: Ugras på Vossevangen 21. juli 1902 S. K. Selland. Plantene i Osloherbariet er nattsmelle og ikkje gaffelsmelle (*Silene dichotoma*) som Selland hadde kalla dei (Selland 1906 s. 196; Lid 1944 s. 219 og 1952 s. 286).

Melilotus officinalis Lam. Lækjesteinkløver. Folldal: Ugras ved Folldal Verk 29. juli 1948 J. L. Lillehammer var før nordgrensa på Austlandet.

Mentha arvensis L. Åkermynthe. Bodin: Ved Bodin Landbruksskole 1950 Kåre Olsen.

Monotropa hypophegia Wallr. Snau vaniljerot. Snåsa: Bergsåsen (ovafor nordaustenden av første tunnellen frå Snåsa st.) 27. aug. 1950 Johan Kielland Lund. Ny nordgrense, før kjent nord til Frosta.

Myrica gale L. Pors. Vinje i Telemark: Aslak Høgetveit fortalde meg i juli 1957 at pors veks på Birkjebekk ved vegen frå Høgetveit til Våmartveit. Dette er innergrensa for pors i denne delen av Austlandet, jfr. Hultén 1950 s. 150.

Neottia nidus-avis (L.) Rich. Fuglereir. Stange: Rotlia 7. aug. 1952 Johan Kielland Lund. Veks her i lag med alm, hassel og osp ca. 1

km sørom Rotlia, mindre enn 100 m frå stranda av Mjøsa. — Bygland: Vestre Anonskår på Dale 7. juli 1955 Anders Bjørndal. Her veks den i lag med tannrot. — Hole i Buskerud: 300 m opp for Bakken (ved Nes) 20. juli 1952 Finn-Egil Eckblad.

Nigritella nigra (L.) Rchb.fil. Svartkurle. Alvdal: Ved bekken frå Fisttjønna innafor Gardvikåsen på vestsida av Savalen 17. juli 1952 Peter Kleppa. Ikkje funnen før så langt sør i Hedmark.

Nonea versicolor (Stev.) Sweet. Såpeblom. Oddernes: Elsemarka 18. sept. 1957 Johs. Johannessen. Har stått der som ugras i åker dei siste 5—6 år.

Ononis spinosa L. Törnbeinurt. Nes (Hedm): Strand ved Mjøsa på Ekenes 1955 Johan Kielland Lund. Ny nordgrense, før kjent nord til Oslo.

Ophrys insectifera L. Flugeblom. Somrane 1954 og 1955 var det rikeleg med blomstrar på denne orkideen ved nordgrensa i Bodin. På Notø's finnestad på Løding var det så rikeleg at i juli 1955 hadde folk bukettar ståande i stova fortel Randi Ræstad Sagberg og Kurt Johannsen Løding. Dei var ikkje vis med at det er slik ein sjeldsynt plante som bør fredas. Flugeblommen er også funnen på eit nes ut mot havet eit stykke nordaust for Bodø i juni 1954 av A. Norland, og i 1955 av A. Norland og Randi Ræstad Sagberg. Denne vekseplassen er ny nordgrense. — Øvre Sandsvær: Trengen (2 km sørom Heistadmoen) ein plante saman med marisko 1952 Johan Kielland Lund.

Ornithogalum umbellatum L. Fuglestjerne. Holt: Forvilla i skogen i åsen nordom Holt Landbruksskole 24. juni 1954 Jon Kaasa og Finn Wischmann. Det er berre nokre spreidde finnestader for denne liljeplanten i Norge.

Pedicularis silvatica L. Kystmyrklegg. Kviteseid: Austafor skulehuset på Roeid 15. juli 1957 J. L. — Åseral: Mellom Ljoslandsvatn og Langevatn 11. juli 1957 Anders Bjørndal. Dette er 20 km lengre nord i Åseral enn Sostelid der eg fann den 18. juli 1952.

Phyllodoce coerulea (L.) Bab. Blålyng. Lunner: Mellom Ballangrudsæterhøgda og Vollen, ca. 600 m, 6. juni 1954 Georg Hygen. Vi veit ikkje noko om at blålyng før er funnen i Nordmarka.

Physalis alkekengi L. Jødekirsebær. Kristiansand: I stor mengd på den marine flystasjonen mellom hangarane og sjøen 16. sept. 1957 Johs. Johannessen. Ikkje kjent før på Sørlandet.

Pinguicula villosa L. Dvergtettegras. Oppdal: På ei myr vestom Gravbekken ovafor Øvre Hammarsåtra (840 m) og under søraustre hjørne av Hemre Gjevilvasskammen (1000 m) 4. aug. 1955 J. L. Dette er lengre vest på nordsida av Gjevilvatnet enn den var funnen før.

Platanthera chlorantha (Cust.) Rchb. Grov nattfiol. Stange: Strandlokka i kratt ved skrapslått 1. juli 1945 Johan Kielland Lund. — I

Osloherbariet ligg det alt før plantar frå Stange: Vikselva 30. juni 1881 Jon Rud, under navnet *P. bifolia*, men ombestemt til *P. chlorantha* i 1956 av Finn Wischmann. Jon Rud skal dessutan ha samla grov nattfiol «i skogen paa vestsiden inderst i Korsødegaardsviken i Stange» (Rud 1884 s. 10).

Polemonium coeruleum L. Fjellflokk. Vinje i Telemark: Høgetveit 16. juli, Øvrebø (1 km austom Prestegården) 21. juli 1957 J. L.

Polygonum oxyspermum Mey. et Bunge. Nebbslirekne. Bærum: Leirstrand inst i Hundseidkilen på Fornebolandet 30. sept. 1955 Per Størmer. Dette er ny nordgrense, den var før kjent nord til Moss (Jeløya).

Polystichum lobatum (Huds.) F. Chev. Falkbregne. Norderhov: Nordom Mørkgånga ved Gyrihaugen, under stupet mot Steinsfjorden 6. okt. 1957 Per Sunding. På Austlandet var den før kjent nord til Asker og Bærum.

Potamogeton crispus L. Krustjønnaks. 11. juli 1955 har Olav M. Skulberg funne blomstrande plantar i Borrevatnet i Borre.

Potentilla intermedia L. Russemure. Holt: Fianesvingen 27. juni 1954 Jon Kaasa. Ikkje kjent før i Aust-Agder.

Potentilla recta L. Stormure. Oddernes: Gill, ugras i ein hage 17. juli 1957 Anders Bjørndal. Så vidt eg veit er ikkje dette ugraset funne før på Sørlandet.

Pyrola media Sw. Klokkevintergrøn. Vinje i Telemark: Fleire stader i bjørkeskogen ved Løyningvatnet og Finnebusæter på Haukelifjell. Høgst ved Prestegårds Turisthytte (950 m) 22. juli 1957 J. L.

Raphanus landra Moretti. * Landrereddik. Oslo: Sandaker 26. okt. 1889 N. G. Moe. Storo gartneri aug. 1934 Conrad Platou. — Mandal: Ballastbrygga på Malmøya 1. okt. 1890 og 17. sept. 1907 A. Landmark. — Skil seg frå åkerreddik (*R. raphanistrum*) ved større og grovare skulper med høge ribber, ofte berre med ein eller eit par led, og med sylforma griffel som ikkje er meir enn 2–3 gonger så lang som siste skulpeled. Den høyrer heime i Middelhavslanda og fins lengre nord i Europa på avfallsplassar. Landra er det folkelege navnet på planten i Italia (jfr. Hegi IV. 1 s. 279).

Reseda lutea L. Byreseda. Hamar: 6. juni 1948 Sidsel Tandberg; på alunskifer ved Furuberget 5. aug. 1952 Johan Kielland Lund. Ikkje kjent før i Hedmark. I Oppland er den tatt ein gong: Røykenvika i Brandbu 1909 Fredrik Lange.

Rhannus catharticus L. Geitved. Ytre Sandsvær: Ved Åsterud (2,5 km austom Skollenberg) 28. sept. 1955 O. Mandt. — Nedre Eiker: I Dryasfeltet på Solbergåsen 5. juli 1955 J. L. Geitveden veks her ved 380 m, som er høgdegrensa her i landet.

Rhynchospora fusca (L.) Ait. Brunmyrak. Loten: På flytetorv i Ro-

kosjøen 1 km austom Rokosjøsaga 10. juli 1952 Johan Kielland Lund. Dette er ny nordgrense på Austlandet.

Rorippa austriaca (Cr.) Bess. Kulekarse. Kviteseid: Frå Voll og Midsund til Kviteseidbyen 11–14 juli, Brunkeberg 12. juli, Roeid 15. juli 1957 J. L. Den held seg mest langsmed vegene.

Rorippa silvestris (L.) Bess. Vegkarse. Stod: Ved ein sti i Stod prestegardsskog 11. aug. 1950 Johan Kielland Lund. Synes ikkje vera funnen før i Trøndelag.

Rosa cinnamomea L. Kanelrose. Vinje i Telemark: Ved Bøggrendåa nedalfor hovedvegen 18. juli, Vinje Prestegard og Øvrelø austalor prestegarden 21. juli 1957 J. L.

Rubus arcticus L. Åkerbær. Dei siste åra har vi fått melding om fire funn av åkerbær i Sør-Norge, alle nokså langt frå dei strøk den før var funnen i. To av dei ligg heilt nede i låglandet. 1) Meldal: Still-Resa sørom Resvatnet, ca. 4 km austom grensa mot Rindal i Møre og Romsdal, 4. juli 1949 Hildur Krog. — 2) Bolsøy: Hovdenakken 18. juli 1953 og 25. okt. 1955 Ole Hovdenak d. y. Åkerbær veks her på elvebaret ved Røa (15 km austom Molde), 25 m. o. h., ca. 2 km frå osen. — 3) Hemsedal: 3–4 km vestom Tuv, og ved skolehuset 5–6 km vestom Tuv 17. juni 1953 Ellen Gleditsch. Dette er ei mils veg lengre nede i Hemsedal enn Storeskarvatnet der Per Holmsen fann åkerbær 3. juli 1935. — 4) Norderhov: Storrenga ved Sokna straks før Sokna renn ut i Tyrifjorden, på tuer mellom småfuru, 66 m. o. h., mai 1955 Nils Fransrud og Arne Karlsrud. Det er ikkje funne frukt på plantane på desse stadene. Hovdenakklunnet er det vestlegaste, det er i det heile det vestlegaste funn av åkerbær i Europa. Det vestlegaste funn sørom Dovre er ved Mårbu på grensa mellom Uvdal og Tinn 1. aug. 1929 Brynjulv Sjøtveit, 13. juli 1946 Anna Sønstegeard og 29. juli 1956 Anders Bjørndal. Bjørndal fann den 200 m ovafor Mårbu turisthytte.

Salix caprea × *lapponum*. Vinje i Telemark: Tovsland 28. juli 1957 J. L. Eit 2 m høgt kjerr ved hovedvegen, i lag med foreldreartene.

Salix cinerea L. Gråselje. Sannidal: Ved Barlandskilen 7. juli 1957 J. L.

Salix repens L. Krypvier. Vinje i Telemark: Nokså vanleg i Bøggrenda og i Grungedal. Oppe på Haukelifjell veks den på Finnebu sæter 23. juli 1957 J. L.

Saussurea alpina (L.) DC. Fjelltistel. Ytre Sandsvær: Dryasfeltet ved Kjørstadelva (300 m) 3. juli 1955 J. L. (Lid 1957 s. 6). Er før funnen 1 km lengre vest, i Øvre Sandsvær (Rui 1951 s. 69).

Saxifraga adscendens L. Skoresildre. Vinje i Telemark: Bufast, Høgset og Grunekroberget austom Høgetveit 17. juli 1957 J. L.

Scopolia carniolica Jacq. Giftblom. Oslo: Naturalisert ved bekken ovafor Gaustad 20. mai 1950 Margrete Willoch (det R. Nordhagen).

— Rakkestad: Forvilla i ein villahage på Mjørud 27. juni 1957 Kristian Andreassen (det. Rolf Berg). Denne fleirårige giftplanten av søtvierfamilien høyrer heime i Aust-Europa; den er ofte dyrka som prydeplante og har lett for å forvilla seg. I trolldoms- og folkemedisinen har den spela ei stor rolle fram gjennom tidene. I botanisk litteratur er den først omtala av Pierandrea Matthiola i 1558 (jfr. Hegi V. 4 s. 2570).

Scrophularia nodosa L. Brunrot. Vinje i Telemark: I lia ovafor Kile 29. juli, og i berghamrane vestom Svalestog i Grungedal 30. juli 1957 J. L.

Sedum acre L. Bitterbergknapp. Vinje i Telemark: Rui og Tovsland i Grungedal 28. juli 1957 J. L.

Silene armeria L. Raudsmelle. Oddernes: Jægersborg i eng 25. juni 1955 Johs. Johannessen. På Jægersborg er det nå grisedrift i stor stil, og det er mest truleg at raudsmella er komen inn her i ny tid.

Silene nutans L. Nikkesmelle. Nedre Eiker: Dryasfeltet på Solbergåsen (400 m) 21. juni 1953 J. L. (Lid 1957 s. 8). Dette er litt høgare enn den er funnen før her i landet, Midtskogen på Krokskogen 11–1200 fot, M. N. Blytt. (herb. Oslo).

Solanum nigrum L. Svartsøtvier. Time: Ugras i ein hage på Bryne 15. sept. 1955 Gudrun Laland. Ikkje kjent før på Jæren.

Solanum rostratum Dunal. Kansassøtvier. Rakkestad: Ugras i gulerotåker på Øvrebø 9. sept. 1956 Kristian Andreassen. Er før funnen eit par gonger i Oslo (Lid 1955 s. 46).

Sonchus palustris L. *Sumpdylle. Vest-Agder, Randesund: Børresvåg i Fidjekilen 30. sept. 1956 Johs. Johannessen. Det var cand. jur. Anders Wulff som først gjorde Johannessen merksam på denne uvanlege planten som ikkje er kjent før i Norge og som Johannessen greidde å bestemma etter Rostrups danske flora. Plantane er mykje over mannshøge og står tett i tett på eit stykke på 6–8 kvadratmeter, nær sjøen, berre 40 cm over flodmålet. Dei største plantane var i november 1956 nærpå 3 m, i september 1957 3,5 m. Stykket låg heilt nede i fjøra til det i 1952 vart lagt ein ny veg frå Dvergsnes til Dvergsnestangen, ein veg som nå går mellom sjøen og dyllefeltet. Straks innafør feltet er det kratt av osp, svartor, eik, rogn, fuglekirsbær, klunger, lind, beinved og krossved. Av andre plantar som veks i lag med sumpdyllen har Johannessen 29. sept. 1957 notert lodnefaks (*Holcus lanatus*), blåtopp (*Molinia coerulea*), hanekam (*Lychnis flos-cuculi*), brønnkarse (*Rorippa islandica*), mjøldurt (*Filipendula ulmaria*), bjørnebær (*Rubus nessensis*), mjølkerot (*Peucedanum palustre*), skjoldberar (*Scutellaria galericulata*) og slyngsøtvier (*Solanum dulcamara*). — Det er eit høgst interessant funn gartnar Johannessen har gjort her. *Sonchus palustris* veks helst på salthaldig grunn, og elles

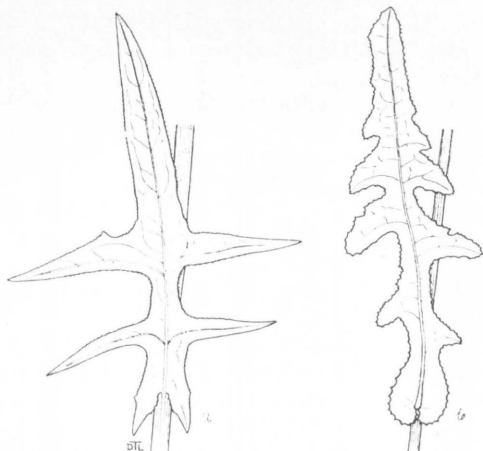

Fig. 1. Stengelblad. a. *Sonchus palustris*. b. *Sonchus arvensis*.

på våte stader ved elver og bekker. Den er utbreidd i Europa nord til øyane i Danmark og nokre få stader lengst sør i Sverige (Hegi VI. 2 s. 1102 og Hulténs kart 1950 s. 464). Det er truleg at den har stått lenge i Børresvåg sidan det nå er så rikeleg av den. Vekseplassen er den heilt naturlege for den slik som den fins lengre sør i Europa. Sumpdylle er fleirårig og liknar mest åkerdylle, men har tjukke knip-perøter som ikkje veks vassrett, firkanta opning i stengelen og større og lysare frukter, 4 mm lange, mot 3–3,5 mm hos åkerdylle. Eit godt kjennemerke er høge og kvasse ribbekantar på stengelen, og at den nedre delen av bladet som går kring stengelen, ikkje er rund som hos åkerdylle, men går ned i pilforma spissar, jfr. fig. 1.

Stachys silvatica L. Skogsvinerot. Vinje i Telemark: Krunekro austafør Høgetveit i Bøgrenda 17. juli, og lia ovafor Kile i Grungedal 29. juli 1957 J. L.

Succisa pratensis Moench. Blåknapp. Ytre Rendal: Austsida av Åkrestrømmen juli 1941 Johan Kielland Lund. — Vinje i Telemark: Vinje Prestegard 21. juli, Rui, Tovsland og Svalestog i Grungedal 28. juli 1957 J. L. Desse funn i Østerdalen og Telemark går inn på det indre området på Austlandet der blåknapp ikkje var funnen før. I aust er det nå ikkje lenger noko større sprang i utbreiinga frå Austlandet til Trøndelag. Jfr. Lid 1950 s. 52 og Hultén 1950 s. 424.

Taraxacum. Løvetann. Våren 1948 gjorde den svenske botanikaren Dr. Gustaf Haglund ei studieferd gjennom Sør-Norge for å samle og studera løvetann-artane. Per Wendelbo var med han ved Oslo, på

Sør- og Vestlandet, og sjølv var eg med på turane ved Oslo. Nokre av hans funn er nemnde i Norsk Flora (Lid 1952 s. 650–661), men først etter at Dr. Haglund var død, juni 1955, har resten av samlingane kome fram i Stockholm. Dei inneheld ei lang rekkje viktige funn, derimellom 7 nye arter for Norge: *T. aeruginiceps* frå Oslo, *T. caespitans* og *T. continium* på Voss, *T. haraldii* i Sogn, *T. propinquum* i Granvin og på Voss, *T. rubidipes* i Valdres, og *T. subulatifrons* i Oslo, Valdres og Sogn. Haglunds materiale er nedafor signert G. H. Det første settet ligg i Osloherbariet.

Taraxacum aculeatum Hagl. (vulg.) Strinda: Stavne 29. mai 1926 Joh. Dyring. Før berre kjent frå Austlandet og i Lærdal.

Taraxacum aeruginiceps Hagl. (vulg.). Oslo: Gimle på Bygdøy 22. mai 1948 G. H.

Taraxacum albicollum Dt. (vulg.). Nord-Aurdal: På ein åkerkant 3 km nordvest for Fagernes 13. juni 1948 G. H.

Taraxacum boreum Dt. (vulg.). Fåberg: Skjellbreie i Fåberg Vestfjell 24. juni 1938 Olav S. Jørstad.

Taraxacum caespitans Dt. (vulg.). Voss: På ein vegkant vestom Vossevangen 31. mai 1948 G. H. Før kjent frå Sverige og Finnland.

Taraxacum caloschistum Dt. (vulg.). Oгна: Ved Hiorths Pensjonat 27. mai 1948 G. H. Før kjent vest til Vennesla.

Taraxacum canaliculatum H. Lindb. (vulg.). Øystre Slidre: Fredheim Pensjonat 14. juni 1948 G. H. Før kjent frå Østfold og Brandbu.

Taraxacum caudatulum Dt. (vulg.). Nord-Aurdal: Fagernes 13. juni 1948 G. H. Før var den berre kjent kring Oslofjorden.

Taraxacum continium Hagl. (vulg.). Voss: Hagebyen i Rognslid 7. juni 1948 G. H.

Taraxacum dissimile Dt. (erythr.). Lærdal: Stødno, på nordsida av elva 10. juni 1948 G. H. Ikkje kjent før på Vestlandet.

Taraxacum ekmani Dt. (vulg.). Oгна: Ved Hiorths Pensjonat 27. mai 1948 G. H. — Aurland: Gudvangen 5. juni 1948 G. H.

Taraxacum falcatum Brenn. (erythr.). Oslo: Hovedøya 19. mai; Mahnøykalven 20. mai; Bleikøya 21. mai 1948 G. H. — Nesodden: Grasholmen 23. mai 1948 G. H. — Øystre Slidre: Fredheim Pensjonat 14. juni 1948 G. H. — Lærdal: Sørsida av dalen 10. juni 1948 G. H. — Borgund (So Fj): Ved Pensjonatet 11. juni 1948 G. H.

Taraxacum florstroemii Markl. (vulg.). Nord-Aurdal: Nordvest for Fagernes 14. juni 1948 G. H. Før kjent nord til Ringerike.

Taraxacum friesii Dt. (erythr.). * Osloløvetann. Lærdal: På grus ved Lærdalselva 10. juni 1948 G. H. — Borgund (So Fj): På grasbakke med einer, ved den gamle vegen nordvest for pensjonatet 11. juni 1948 G. H. — Denne vesle lysgule løvetannen med dei heile blada og den store korga skil seg lett ut frå dei andre raudfrukta artene. Det er

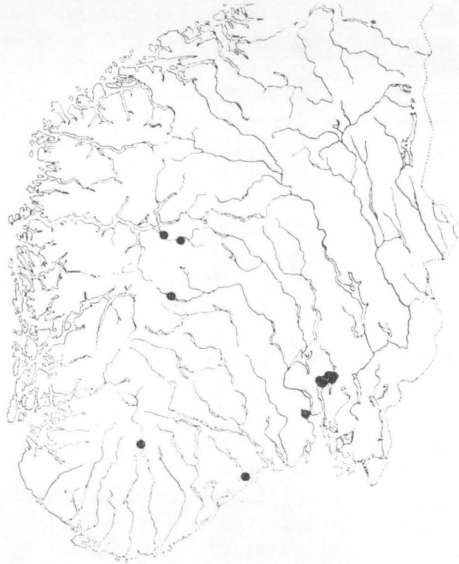

Fig. 2. *Taraxacum friesii* Dt. Totalutbreiing.

ein ekte norsk plante som ikkje er kjent utafor Norge. Hugo Dahlstedt (1905 s. 167) kalla den opp etter den vidgitne svenske botanikaren Elias Fries som i 1847 hadde gitt den ut i sitt ekssikkatverk *Herbarium normale Fasc. XIII no. 30* med navnet *T. officinale* var. *laevigatum*. Plantene hadde Fries fått frå M. N. Blytt. Den var først samla på Bygdøy i Oslo av M. N. Blytt og på Ostøya i Bærum av N. G. Moe i 1837. Sidan er den funnen på Eikeberg og Fornebu og på ei rekkje øyer i indre Oslofjorden, på Kommersøya i Sande i Vestfold i 1901 av Joh. Dyring, under Nygardsnosi ved Haugastøl i 1907 av Ove Dahl, på Audenapi i Hylestad i Setesdalen i 1907 av Askill Røskeland og på Vallberg i Skåtøy i 1911 av Joh. Tidemand Ruud. Jfr. kartet fig. 2. Dei nye funn i Sogn i 1948 tyder på at vi kan venta den fleire stader i Sør-Norge, men vel ingen stader så rikeleg som i og ikring Oslo.

Taraxacum galbanum Dt. (bor.). Aurland: Gudvangen 5. juni 1948 G. H.

Taraxacum haraldii Markl. (vulg.). Aurland: Gudvangen 5. juni 1948 G. H. Oppkalla etter den finske botanikaren Harald Lindberg, og før berre kjent frå Finnland.

Taraxacum kjellmani Dt. (vulg.). Granvin: Skjervet 1. juni 1948 G. H. Ikkje kjent før på Vestlandet.

Taraxacum kuppferi Hagl. (vulg.). Oгна: Åkerrein sørom Hjorths Pensjonat 27. mai 1948 G. H. Før kjent frå Høle, og ikkje elles i Norge.

Taraxacum laciniosifrons Wiinst. (vulg.). Oгна: Ved Hjorths Pensjonat 27. mai 1948 G. H. Denne danske art var før kjent frå Aker og Vennesla, og er ventande fleire stader på Sørlandet.

Taraxacum longisquameum H. Lindb. (vulg.). Fåberg: Ovafor låven på Nordre Jørstad 14. mai 1938 Olav S. Jørstad. På Austlandet var den ikkje kjent før nord for Oslo.

Taraxacum macranthoides Hagl. (vulg.). Nord-Aurdal: Skogeng ved Fagernes 13. juni 1948 G. H. Før berre kjent frå Ås og Oslo (Aker).

Taraxacum pannucium Dt. (vulg.). Oгна: Ved Hjorths Pensjonat 27. mai 1948 G. H. Før funnen på Vestlandet frå Stangaland til Lærdal.

Taraxacum pectinatifrons H. Lindb. (vulg.). Fåberg: Klokkeguttua ved Nordre Jørstad 28. mai 1944 Olav S. Jørstad. Nordgrensa på Austlandet var før Kongsvinger og Brandbu.

Taraxacum propinquum Hagl. (vulg.). Granvin: Øvre Vassenden, på ein vegkant 1. juni 1948 G. H. — Voss: Hjelle, i gamal eng 3. juni 1948 G. H.

Taraxacum rubidipes Hagl. (vulg.). Nord-Aurdal: Skogeng ved Sæbulfjorden, 3 km nordvest for Fagernes 14. juni 1948 G. H. Er før kjent frå Sverige.

Taraxacum sublacinosum Dt. et H. Lindb. (vulg.). Kristiansand 26. mai 1948 G. H. Før berre kjent frå Holmestrand.

Taraxacum subulatifrons Hagl. (vulg.). Oslo: Kongeskogen på Bygdøy 22. mai 1948 G. H. — NordAurdal: Fagernes på ein åkerkant nordaust for stasjonen 13. juni 1948 G. H. — Øystre Slidre: I tunet ved Fredheim Pensjonat 14. juni 1948 G. H. — Aurland: Gudvangen, engbakke ved elva 5. juni 1948 G. H.

Taxus baccata L. Barlind. Feiring: Nordre Bjørndalen nær toppen av åsen 5. januar 1952 N. Bundli. Det er eit 1 meter høgt tre melder Bernt Bjørndal i 1955. Bjørndalen er 8 km lengre sør enn barlindskogen i Korpeholet i Stefferudåsen.

Thlaspi alpestre L. Vårpengeurt. Vinje i Telemark: Mange stader i Bøgrenda frå Midtbø til Vinje Prestegard juli 1957 J. L. Aslak Høgetveit meiner at det er omlag 15 år sidan den kom der.

Trifolium dubium Sibth. Musekløver. Sandar: Strand 9. juni 1913 Caroline Leegaard. Attfunnen på engbakkane på Strand 18. juni 1955 av J. Lid og Per Størmer. Er ikkje før kjent i Vestfold.

Turritis glabra L. Tårnurt. Vinje i Telemark: Krunekro austom Høgetveit i Bøgrenda 17. juli, Berghamrane vestafor Svalestog i Grungedal 30. juli 1957 J. L.

Typha latifolia L. Breitt dunkjevle. Løten: Rokosjøen. — Nes (Hedm): I ein dam 100 meter austom Røste på Helgøya. Johan Kielland Lund som melder om desse funn, fortel at i Stange og Romedal er den i sterk spreiding etter krigen.

Verbascum nigrum L. Mørkkongslys. Ytre Rendal: Andrå 1951 Johan Kielland Lund. — Vinje i Telemark: I berget vestafor Svalestog i Grungedal 30. juli 1957 J. L.

Verbascum thapsus L. Filtkongslys. Ytre Rendal: I eit vestvendt berg 1 km nordom Nedre Sjøli 1951 Johan Kielland Lund. — Vinje i Telemark: Midtbø i Bøgrenda 19. juli 1957 J. L.

Vicia pisiformis L. Ertevrikke. Øvre Eiker: Østerud 6. aug. 1957 Jon Kaasa.

Vicia silvatica L. Skogvikke. Vinje i Telemark: Ikkje sjelden i Bøgrenda frå Midtbø til Prestegarden juli 1957 J. L.

Viola mirabilis L. Vinje i Telemark: Krunekro austom Høgetveit i Bøgrenda 19. juli og lia ovafor Kile i Grungedal 29. juli 1957 J. L.

Woodsia alpina (Bolt.) S. F. Gray. Fjell-lodnebreagne. Vinje i Telemark: Høgsetberget i Bøgrenda 20. juli 1957 J. L.

S U M M A R Y

In this annotated list finds of 179 vascular plants are reported from various places in Norway. The records include several new northern, western and southern limits. Besides seven *Taraxaca* new to Norway, six anthropochores are assumed to be new to the flora of Norway, viz: *Alyssum desertorum*, *Coreopsis tinctoria*, *Dianthus armeria*, *Iva xanthifolia*, *Raphanus landra* and *Scopolia carniolica*. The composite *Sonchus palustris*, which was discovered in 1956, is supposed to be a native plant of the southernmost part of Norway. It is growing copiously in its natural habitat on the seashore of Børresvåg east of Kristiansand.

Sitert litteratur

- Andreassen, Kristian, 1956: Floraen på Glenmetangen lense. — Blyttia 14. Oslo.
- Blom, Carl, 1919: *Lepidium bonariense* L., *Lepidium neglectum* Thell. samt *Rumex salicifolius* L. funna i Sverige. — Botaniska Notiser för år 1933. Lund.
- Dahlstedt, H. 1905: Om skandinaviska *Taraxacum*-former. — Botaniska Notiser för år 1905. Lund.
- Danielsen, Anders, 1947: Huldreblomen (*Epipogium aphyllum*) i Norge. — Blyttia 5. Oslo.

- Fridtz, R. E.* 1903: Undersøgelser over floraen paa kysten af Lister og Mandals amt. — Vidensk. selsk. Skrifter I. Mat.-naturv. Kl. 1903 No. 3. Kristiania.
- Fries, Elias*, 1847: Herbarium normale plantarum rariorum et criticarum Sueciae. Fasc. XIII. — Uppsala.
- Gjærevoll, Olav*, 1952: Fra floraen i Trøndelag III. — Det kgl. norske Vidensk. Selskab. Museet. Årbok 1951. Trondheim.
- Hegi, Gustav*: Illustrierte Flora von Mittel-Europa. Bd. IV, 1 (1913–19), Bd. V, 4 (1927), Bd. VI, 2 (1928–29). — München.
- Hultén, Eric*, 1950: Atlas över växternas utbredning i Norden. — Stockholm.
- Hylander, Nils*, 1953: Nordisk kärlväxtflora. I. — Stockholm.
- Lid Johannes*, 1937: *Dryopteris austriaca* var. *willeana* n. var. — Nytt Mag. f. Naturv. 77. Oslo.
- 1944: Norsk Flora. — Oslo.
 - 1950: Nye plantefunn 1945–1949. — Blyttia 8. Oslo.
 - 1952: Norsk Flora. Andre utgåva. — Oslo.
 - 1952 b: Nye plantefunn 1950–1951. — Blyttia 10. Oslo.
 - 1955: Nye plantefunn 1952–1954. — Blyttia 13. Oslo.
 - 1957: Two Glacial Relics of *Dryas octopetala* and *Carex rupestris* in the Forests of Southeastern Norway. — Nytt Mag. f. Bot. 6. Oslo.
- Rud, Jon*, 1884: Mjøsegnens flora. — Indbydelsesskrift til eksamen ved Hamar offentlige skole 1884. Hamar.
- Rui, Halfdan*, 1951: Planteliste fra Skrim i Øvre Sandsvær, Buskerud. — Blyttia 9. Oslo.
- Selland, S. K.* 1906: Om vegetationen paa Voss og Vossestranden. — Nyt Mag. f. Naturv. 44. Kristiania.
- Wendelbo, Per*, 1956: Anthropochore *Bromus*-arter i Norge. — Blyttia 14. Oslo.

De folkelige plantenavnes gruppering efter motiver

Av

JOHAN LANGE

Navneforskning er ifølge sagens natur først og fremmest sprogfolkenes job; plantenavneforskning og specielt tydning af plantenavne er derfor også fortrinsvis blevet varetaget af sprogmand, særlig sådanne filologer, der kender noget til planter, og som ved at anvende deres botaniske kundskaber har kunnet stille deres forskningsresultater i rimelig relation til de realia, som navnene er udtryk for. I de allerfleste sproglige tydninger af plantenavne vil man træffe en kort bemærkning om, at een eller flere karakterer hos planten virkelig svarer til det, der menes udtrykt i dennes navn. Det kan være klare og tydelige karakterer som bærrets kuglerunde form (se f. eks. *Bølle* og *Tyttebær* i Den danske Ordbog) og stængelens slyngende og sammenfiltrende egenskaber (*Snerle*); eller det kan være mere subtile karakterer som det sammenlagte bladleje hos *Porre* (se *Lauch* i Grimms Wörterbuch).

Denne metode til tydning af plantenavne har længe været den næsten enerådende og kan (uden at der dermed er sagt noget som helst om de ovennævnte eksempler) utvivlsomt føre til sikre og gode resultater, ligesom det ofte er den eneste farbare vej. Troen på denne metode er blevet støttet af de talrige navne af rent botanisk, ikke-folkelig art, som vort sprog er blevet forsynet med, og som næsten umærkeligt er gledet ind i det danske sprog som en naturlig del af dette. Der tænkes her på navne som *Fladstjerne*, *Mangeløv*, *Støvbold*, *Læbeløs*, hvor der klart sigtes til en enkelt eller et par botaniske karakterer, som man uden eller med anvendelse af lup kan erkende. Og studiet af de «latinske» navne, også de der er blevet hvermandseje (*Krysantemum*, *Gladiolus*, *Primula* o.s.v.), synes at bekræfte, at kendskab til planten er fuldt tilstrækkeligt til i forbindelse med sproglig kunnen at tyde et navn sikkert og fejlfrit.

Efter tidligere praksis for plantenavnetydning at dømme var det en almindelig anskuelse, at ord, der betegner planteorganer (stængel, spire, rod, aks), hyppigt danner grundlag for plantenavne. En endnu

mere udbredt anskuelse bestod deri, at andre plantenavne, udenlandske så vel som indenlandske, kan forklare et givet navn. Det har tidligere været meget almindeligt at søge grundordet for et plantenavn inden for planteverdenens egne termer. Desuden træffer man eksempler på, at en ganske almindelig egenskab, der kan passe til en lang række i øvrigt forskellige planter, ansås for at kunne være det navngivende moment. Ganske vist bruges sådanne almindelige navngivningsmotive ikke sjældent, når det gælder værdiløse planter; hvis navnet derimod er knyttet til en nytteplante eller anden vigtig plante, har den folkelige «navngiver» i ganske anderledes høj grad haft øje for karakteriserende egenskaber, der sætter klare og ufejlbarlige skel.

Ud fra de ovenfor antydede anskuelser blandt sprogmænd tydede man f. eks. *Harvil* som udgående fra en rod, beslægtet med holl. *harvel*, der betyder *h ø r s t æ n g e l*. I *Fåreleger* tydedes *Leger* som en afledning af *Løg*, *Hjelme* som en afledning af gr. *elymos*. *Hirse*. *Bølle* anså man for at være beslægtet med *bold* og navnet givet efter de runde bær, skønt bærrerne ikke altid er runde, og skønt talrige bærrer-slags er kuglerunde. Et tilsvarende ræsonnement blev gjort gældende over for *Tyttebær*, se nedenfor; begge de anførte bær-arter er vigtige og velkendte.

Endelig kan anføres, at man har været tilbøjelig til at tillægge den jævne mand lovlig megen videnskabelig tænkeevne; på denne overdrevne tro på menigmands indsigt i vandplanteblades og haletudsers biologi hviler en flere gange offentliggjort tydning af *Ranunkel*, der har sin oprindelse i det græske folkelige navn *batrachion*.

I de senere år er der imidlertid af enkelte norske forskere og en enkelt svensk taget meget større hensyn, end det er gjort af det store antal sprogmænd, til den primitive, eventuelt barnlige tankegang, de folkelige forestillinger og den umiddelbare opfattelsesmåde, der sikkert må ligge bag ved det folkelige plantenavn.

En ændret opfattelse er altså ved at gøre sig gældende: Man søger først og fremmest at se på en plante på samme enkle måde som fortidens folk og tager især hensyn til karakterer, der må fremkalde associationer hos primitive eller barnlige sjæle; herved synes man at kunne nå sikrere og bedre resultater end før. Efter at man ud fra denne betragtningssmåde har studeret de folkelige navne, kan disse i store træk inddeles på følgende måde. Inddelingen skyldes dog udelukkende denne artikels forfatter.

Gruppe I. Planten eller plantedelen har fået en benævnelse, der oprindeligt ikke er ment og opfattet som navn. «Navnet» er et apellativ, der efterhånden er blevet fæstnet til en bestemt plante eller en bestemt gruppe planter af ensartet udseende. Ordet har betegnet en

genstand eller et andet konkret, der for den primitive «navngiver» har spillet en rolle som råmateriale, som redskab eller legetøj, som forhindring ved jordbearbejdning og plantekultivering, som smertevoldende genstand o. s. v.

Gruppe II. Planten eller plantedelen har fået et navn, der klart adskiller vedkommende plante fra alle andre ved en slående, enestående eller for en primitiv tankegang særlig vigtig egenskab, der ikke kræver indgående undersøgelse, men i øvrigt godt kan være af ganske fin art, især hvis den vækker stærkt affektbetonede associationer. Navnet giver altså en ganske kort karakteristik af planten (er et adækvatnavn), oftest i form af et deverbativ, en adjektivafledning eller som et sammensat navn.

Gruppe III. Planten eller oftere en del af planten er blevet sammenlignet med en genstand, meget ofte en brugsgenstand, eller med et organ, tilhørende et dyr eller mennesket eller med noget andet.

Gruppe IV. Mindre værdifulde planter, ukrudt, stinkende blomster, giftige og formentlig giftige bær o. s. v. har fået nedsættende navne, enten rene skældsord eller navne, der angiver plantens ringere værdi i forhold til en anden plante eller til en brugsgenstand.

Gruppe V. Andre navne angiver f. eks. på hvilket tidspunkt planten blomstrer, hvad enten det er tidspunktet på året (kalendariske navne) eller klokkeslættet på dagen. Eller navnet angiver, hvor planten vokser (ved stranden, i søer o. s. v.).

De sidste tre grupper af folkelige plantenavne plejer ikke at volde større vanskeligheder. Man har allerede længe været klar over de ofte ganske åbenlyse sammenligningsnavne, som vi har mange af: *Klokke*, *Fingerbøl*, *Silke*, *Hyrdetaske*, *Hestehov*, *Hundetunge*, *Okseøj*, *Kattehal*, *Storkenæb*, *Torskemund*, *Ulvefod*, *Slangetunge*, *Løvetand*, *Bjørneklo*, *Dragehoved* o. s. v. Også de nedsættende navne er i regelen lette at genkende, selv om mange af dem skjuler sig bag et dyrenavn som hund, hest, kat, ulv, ged, fugl o. s. v., f. eks. *Hunderose*, *Hestekastanie*, *Katost*, *Hønsebær*, *Gåseurt*. De har ofte givet anledning til den anskuelse, at vedkommende dyr er en ynder af planten, hvilket i nogle få navne også er tilfældet. Navne som *Majblomst*, *Påskelilje*, *Nathys*, *Stenurt*, *Strandkål*, *Engblomme* er i regelen heller ikke svære at tyde og henhøre til gruppe. Det bliver derfor de første to inddelingsgrupper, der bliver behandlet i det følgende, og det sker bedst ved anførelse af eksempler.

Ad I. 1. Råmateriale til hustækning hedder *tag*; denne betydning af *tag* kendes fra eng. *thack*, der betyder t æ k k e h a l m; det er beslægtet med lat. *tego*, d æ k k e r. Taget er altså egl. det dækkende materiale, hvad enten det har været træ eller sten eller de plantestrå, der har været brugt til tækning, f. eks. *Tagrør*-strå. Nu betegner *Tag*

i mange danske dialekter specielt *Tagrør*-planten, *Phragmites communis*.

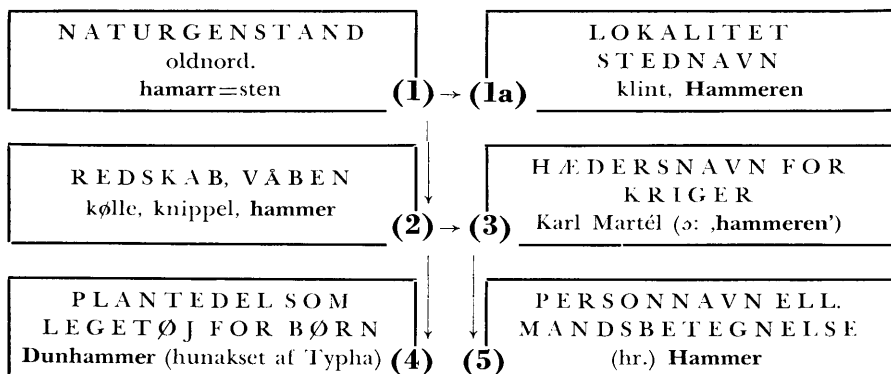
Tag hører til de danske plantenavne, hvis eksistens indirekte er bevidnet længst tilbage i tiden, nemlig til tidspunktet for Hamlet-sagnet opståen; hvornår dette ligger kan naturligvis ikke siges med sikkerhed, muligvis omkring 5—600-tallene. Plantenavnene *Tag*, *Hanekam* og *Hestehov* lægges Hamlet i munde i sagnet, der gengives på latin af Saxo, uden at denne er klar over, at det er plantenavne, det drejer sig om; de planter, sagnet omtaler, er *Tagrør* og antagelig *Troldurt* og *Engkabbeleje*.

En *vidie* er et tyndt, bøjeligt, forveddet skud, ofte af en Pil; ordet er beslægtet med oldnord. *við*, b å n d, d e r d a n n e r l ø k k e. *Við* og *vidie* er atter beslægtede med forskellige nulevende navne, der betyder *Pil(etvæ)*: *Vie*, der endnu kan bruges som navn til en bestemt gruppe lave Pile, bl. a. netop de arter, der har været brugt til vidier, betyder altså egentlig *vidie b å n d*.

2. *Hammer* betegner et slagredskab, bestående af et tungt hoved på et skaft. Redskabet er blevet brugt som våben: stridshammer, nu mest som værktøj. Børn har i deres leg (haft) brug for både våben og værktøj. Adskillige genstande fra planteverdenen er blevet anvendt som stridskøller og lignende slagredskaber ikke mindst i den meget stiltfærdige leg «Slå Kæmper» f. eks. *Lancetbladet Vejbreds aks*. *Dunhammerens* ret tunge, cylindriske kolbe er som skabt til knippel; den hedder derfor i forskellige danske dialekter *Donthammer*, *Don(ne)hammer*, *Donkhammer* o. s. v.; lørsteleddets form viser, at der oprindeligt ikke er tænkt på kolbens til sidst dunede konsistens; det drejer sig derimod om forskellige med verbet *dunke* beslægtede ord; plantenavnet betyder altså nærmest «slåhammer», et ord, der svarer godt til børneord som ringeklokke, skærekniv, siddestol, klippesaks. Fra at være en drengbetegnelse på blomsterstanden er ordet gået over til at være det legale navn til hele planten.

Da redskabsbetegnelsen hammer til den ene side går tilbage til et ord, der er blevet brugt om en klippeknold og en sten (oldnord. *hamarr*), der atter ligger til grund for stednavnet Hammeren og andre lokalitetsbetegnelser, til den anden side har fået anvendelse som hædersbetegnelse for en hærfører eller anden kriger (Karl Martél s: 'hammeren'), er det muligt at opstille et betydningsmæssigt (semantisk) udviklingsskema for ordet hammer (se næste side).

En række ord, der som *hammer* har lignende forskellige betydninger, kan indsættes i det samme skema, idet dog en enkelt eller enkelte af betydningerne undertiden mangler. Ordet *dreng* kan i no. dialekt og i oldnord. betyde en *stok*, *knippel* (bet. 2) eller *støtte*, og det samme som *hamarr* (bet. 1). Også som lokalitetsbetegnelse (1 a) kendes

ordet *drangr*. Fra runestenene kendes ordet *drangr* som en hædrende og eftertragtet betegnelse på en *k r i g e r* (3), og ud fra denne betydning har den neutrale benævnelse på et *barn af mandkøn* (5) udviklet sig. Af redskabsbetegnelsen har plantenavnet *Dreng* (4) udviklet sig; dette *Dreng* kendes som led i flere sammensætninger: *Drengerose*, *Kongens Dreng*, *Manødreng* (*Engelskgræs*, *Armeria*), *Perledreng* (*Perlehyacint*, *Muscari*), *Blå Dreng* (*Muscari* og sekundært andre små, blå løgvækster; også *Kornblomst*, *Centaurea cyanus* hedder *Blå Dreng*) o. s. v. De pågældende planter er alle brugt på samme måde som *Vejbreddens aks* til at «slå Kæmper» med og er bygget efter samme system, et tæt hoved på et skaft, velegnet til at slå med. Det er dette og ikke ligheden med et drengehoved, der har givet dem navn.

3. *Bunke* er betegnelsen for en *d y n g e*, en sammenklumpning eller (oprindelig) en *k l u m p*; denne sidste betydning kendes således fra middelnedertysk og oldhøjtysk. Ordet formodes at være brugt om enhver tue af *Græs*, *Star* eller anden tuedannende plante. På Gotland bruges navnet *Bunk* iflg. Jenssen-Tusch, Nord. Plantenavne om større *Star*-arter. Nu bruges ordet på dansk kun om en bestemt græsslægt, hvoraf især en af arterne er udpræget tuedannende og kan være højt generende under jordopdyrkning; det er *Mosebunke*, *Deschampsia cespitosa*.

4. *Snerre* hedder på dansk dial. (*Præste*)*snare* og på ældre svensk (1684) *snare*, på ældre dansk og svensk dial. *snerje*, *snärje* og er altså så nær beslægtet med *snare*, at det må siges til dels at være samme ord; *snare* bruges om enhver snærende, hildende og filtrende genstand, bl. a. om plantedele, der hindrer ens gang og filtrer sig om redskaberne under jordbearbejdning og -renholdelse, derefter om

alle planter (inden for et passende område) med sådanne filtrende stængler, mens *Snerre* nu gælder dels *Galium aparine* (*Burresnerre*, og i botan. sprog alle *Galium*-arter, også de der ikke hænger i redskaberne), dels *Convolvulus* (i floraen kaldt *Snerle*). *Snerle* hedder i dansk dialekt også *Snerrel* og er måske ikke andet end en omdannet flertalsform af *Snerre* eller måske en l-afledning.

Galium aparine kaldes også *Tare*; det selvsamme navn *Tar(r)e* bruges om *Stellaria media* (*Fuglegræs*), der ligesom *Snerre* kan være højst generende under renholdelse af jorden mellem kulturplanter, og desuden om forskellige *Alger*, der hænger i fiskeredskaaberne. Det har antagelig oprindeligt været en fællesbetegnelse for enhver s n a r e l i g n e n d e t i n g, vel især plantesnarer; men ordet kendes nu kun i de nævnte specielle betydninger brugt om nogle få bestemte planter, der slet ikke har nogen indbyrdes ydre lighed ud over det, at de hænger i redskaber.

5. *Torn* er betegnelsen på et s t i k k e n d e o r g a n, også knyttet til dyreverdenen m. m. *Torn* har oprindeligt kun betegnet og betegner stadig den stikkende dyre- eller plantedel, senere vel næsten alle stikkende buske (*Hybentorn*, *Kristtorn* o. s. v.), nu specielt *Crataegus*, *Tjørn*, jvf. eng. *thorn*, ty. *Dorn*. Formen *Tjørn* skyldes måske en kollektivbetegnelse; en bevoksning af *Tornebuske* kaldes et *T(j)ørne* (jvf. et *Hæse* af *Hassel*), eller navnet er på anden måde afledt af *Torn*.

Følgende navn synes at danne overgang til gruppe II, idet navnet nok er et appellativ i egentlig forstand og kan betragtes som en fællesbetegnelse for flere forskellige ting, men samtidig synes at være et typisk lydnavn, opstået spontant og dannet specielt til de to nævnte planter under indtryk af smældet.

Smælde betegner dels forskellige indretninger til at smælde med: legetøj af papir, læder o.s.v., hvormed der kan frembringes et knald, dels et dyr, der giver et smæld fra sig ved bestemte lejligheder (ordet er bedst kendt i formen *Smælder*, billefamilien *Elateridæ*), dels et par planter af nellikefamilien, *Blavesmælde* og *Aften-Pragtstjerne*; de har et krukkeformet, svagt oppustet bæger, som kan bringes til at give et smæld, når luften i bægeret trykkes sammen, indtil dette brister. I danske floraer er det kun den førstnævnte plante, der bærer navnet og kun i den anførte sammensatte form.

Ad II. 1. En plante som *Solbær* har en ejendommelig lugt, som ikke kan forveksles med nogen anden plantes, ligesom bærrerne smager ganske særpræget. Det er naturligt, at denne enestående lugt og smag har givet anledning til navnet, der bedst forklares ud fra gammeldanske og nedertyske ord for s i l d e l a g e, nemlig *sol(e)*; en lang række andre navne viser, at man gang på gang har sammenlignet

lugten med noget særlig stærktlugtende, f. eks. ajle, menneskeekskre-
menter o.s.v., se *Horticultura* 1953 s. 99—100. Navnet *Solbær* er et
karakternavn eller adækvatnavn, der har vundet udbredelse og har
haft levedygtighed i kraft af, at det siger det helt rigtige og slående om
planten og bærret. *Solbær* er dog også forklaret på anden måde, så-
ledes i Ordbog over det danske Sprog, hvor det sættes i forbindelse
med oldhøjtysk *salu*, *smudsig*, jvf. også angelsaksisk *salu*, *uklar*,
smudsig, norsk dial. *sal*, *uklar*, *mat*.

2. *Bølle* er navnet på en moseplante med blå frugter, der ligner
Blåbær-frugter i de fleste henseender; dog er indholdet halvklat og
slimet, modsat *Blåbærs* farvede, saftige indre. Navnet *Bølle* er samme
ord som sv. *böl* og beslægtet med nedertysk *bulle*, eng. *bull*; disse ord
betyder alle *tyr*, *avlsoксе*. *Bøllebær* formodes at betyde «tyrebær»,
og bærrerne har fået dette navn, fordi de på grund af deres scrotum-
lignende udseende er blevet anvendt som afrodisiakum til tyre. Her-
om kan folkeminddeforskningen fortælle en del. Denne tydning skyldes
den norske botaniker Rolf Nordhagen.

3. *Tyttebær* bliver i ordbøgerne ganske rigtigt henført til samme
stamme som norsk dialekt *tyta*, *lille knude*, og dansk *tytte*, *lille*
hob; men mens navnet her menes at skyldes plantens lille, kugle-
runde bær, er forklaringen snarere den, at den frugtbærende plantes
tæt sammenhobede bærklynge har afgivet et så godt karakteristikum,
at man har brugt dette til at betegne planten efter. Denne tydning
«sammenklumpede bær» støttes af et dansk dialektnavn til samme
plante, nemlig *Krøsbær*, som må sættes i forbindelse med et par
nordiske dialektord (*kröyso*, *krøysa*) med betydningen *mængde*,
hob; *tæt*, *uordnet dyng*e. Også *Tranebær*, der nu knyttes til
Oxycoccus quadripetalus med de trådline krybende stængler i høj-
mosens tørvemos, men som oprindeligt tilhører *Tyttebær*, betyder i
den tyske oprindelige form *Kran(s)beer* (lærd tydet til *Kranichbeere*)
planten med *sammenklumpede bær*. Det skyldes en til-
fældighed, at vi har fået hæftet det oversatte navn på *Oxycoccus*. Da
Kranichbeere kun forekommer i bøger, mens *Kran(s)beer* og talrige
lignende sideformer bruges i tyske dialekter, bør en tydning udeluk-
kende baseres på disse. Førsteleddet sættes da naturligst i forbindelse
med sådanne ord som græsk *grónthos*, (*knyttet*) *næve*, middel-
højtysk *krenze*, *kurv*, middelengelsk *cranke*, *garvnøgler*; grund-
betydningen er derfor noget sammenknyttet eller sammenklumpet.

4. *Hindbær* har heller ikke (i sin oprindelige form) noget at gøre
med et dyr. Det er yderst usandsynligt, at man har givet planten navn
efter en hind, man muligvis har set gående imellem *Hindbær* eller
ædende disses bær. På tysk hedder planten *Himbeere* og på dansk
siges ofte *Himbær*; den gængse forklaring går ud på, at disse former

er opstået ved assimilation af *Hintperi*, *Hindbær* og tilsvarende former, der er belagt fra betydelig ældre tid end *Himbeere* og *Himbær*. Men hvem tør påstå og kan bevise at de ældst kendte former er urformer, der ikke har gennemløbet nogen udvikling. Uden her, så lidt som i det foregående, at gå nærmere ind på sproghistoriske problemer skal jeg med henvisning til en upubliceret afhandling specielt om *Hindbær* kort fremsætte den teori, at en indogermansk stamme *kem med betydningen hvælvet, omsluttende, dækkende [repræsenteret af ord som himmel og ham(s)] lige så vel kan udvikles til hind [evt. gennem him(bær)] som den indogerm. stamme *kem med betydningen hun hjort, hjortekalv (repræsenteret af gr. kemás) kan udvikles til vort hind. Navnet *Hindbær* sigter i så tilfælde til det hvælvede, let aftagelige bær, der slutter som en hætte om den kegleformede, hvide frugtbund, et for nordiske bær enestående forhold og derfor velegnet til at karakterisere og benævne bærret efter. At Him(bær) kan blive til Hind(bær) støttes foruden af det allerede anførte ord gr. kemás, der betyder (ung) hjort uden horn, og som svarer næsten bogstavret til ordet *hind*, bl. a. af følgende: da. *skam* svarer til ty. *schande*; til grund for *sund* (bælt) ligger stammen *svem* i svømme, og til grund for *sand* ligger stammen *sam* i gr. *psamos*.

Mens plantenavneforskningen tidligere var en sidegren på en af sprogforskningens mange discipliner, ser det ud til, at den nu, takket være et strålende norsk initiativ, er ved at udvikle sig til en selvstændig videnskab, der støtter sig til flere forskellige videnskaber; af disse indtager filologien en meget vigtig rolle, men alene kan denne videnskab kun i undtagelsestilfælde klare plantenavnene.

Bidrag til Sogns flora

A CONTRIBUTION TO THE KNOWLEDGE OF THE FLORA OF SOGN, W. NORWAY

Av

PER WENDELBO

Sognefjorden strekker seg omtrent 15 mil inn i landet og byr på et meget variert klima; fra kystklimaet med lav sommertemperatur, milde vintrer og høy nedbør ytterst ute og inn til det regnfattige og sommervarme Lærdal. Disse forhold skaper interessante plantegeografiske problemer f. eks. når det gjelder overgangen fra kystplanter til varmekjære planter. Allerede Axel Blytt arbeidet her tre somrer, 1864, 65 og 67 ut fra dette syn. Hans resultater er fremlagt i en meget lesverdig avhandling (Blytt 1869). Senere har ingen hatt hele fjordområdet som arbeidsfelt, og det har faktisk vært blandt de dårligst undersøkte områdene i landet. Gunvor Knaben har arbeidet med vegetasjonen i Vik (Knaben 1950), professor Nordhagen har drevet undersøkelser i Lærdals- og Aurlandsfjellene, og Torkel Lillefosse arbeidet i flere år i Solund, Hyllestad og Leikanger. Ellers har undersøkelserne vært mer tilfeldige.

Somrene 1956 og 57 gjorde jeg en del kortere turer fra Solund i vest til Lærdal i øst, men undersøkelserne ble vesentlig drevet i de midtre områder fra Lavik til Sogndal. En av grunnene til at dette området har vært så lite undersøkt er sikkert de dårlige forbindelser. Her er lite veier, noe som har bedret seg atskillig i de siste år, og ellers svært bratt og med dårlige havneforhold om en vil arbeide fra båt.

Det faller naturlig å sammenlikne floraen ved Sognefjorden og Hardangerfjorden, men sammenlikningen halter noe på grunn av ulikhetene i de geologiske forhold. Langs Sognefjorden er berggrunnen stort sett ugunstig, til dels meget ugunstig, for plantelivet, mens det langs Hardangerfjorden er en god del skilre; stort sett er derfor floraen her meget rikere. Det varmekjære elementet er imidlertid bedre representert i indre Sogn enn i indre Hardanger fordi det sommervarme og nedbørfattige området her er større og mer utpreget.

Overgangen er stor fra lyngheiene på Solund og i Lavik, med *Carex binervis*, *Polygala serpyllifolia*, *Juncus squarrosus* og *Hypericum pulchrum* og inn til de tørre bakkene i Lærdal med arter som *Festuca*

Fig. 1. Nedre del av stammen til *Sequoia gigantea* i prestegårdshagen, Leikanger.
P. W. foto, aug. 1957.

ovina, *Cerastium semidecandrum*, *Arenaria serpyllifolia*, *Draba verna*, *Trifolium arvense*, *Myosotis stricta* og *hispida*, *Veronica arvensis* og *verna*.

De gunstigste strøkene er i midtre Sogn, i Balestrand, Leikanger og Sogndal. Her er det varme somrer, milde vintrer og passe nedbør. Et av våre beste fruktdistrikter ligger her. Morsomt er det å se kystplanter som kristtorn, fin og treformet, og bergflette som slynger seg høyt opp i en ask, henholdsvis på prestegårdene i Leikanger og Balestrand. I hagene kan en finne mange sjeldne og interessante ting og da særlig på de nevnte prestegårdene. I Leikanger vokser en 20 m høy *Sequoia gigantea* med en omkrets i brysthøyde på nærmere 5 m. En kjempestor *Juglans regia* gir rike avlinger av fine valnøtter hvert år og sogneprest Daae kunne fortelle at i stueveggen fikk han fine aprikoser og druer uten bruk av glass, til og med fiken hadde han fått enkelte av, men planten frøs lett ned. I Balestrand står Norges største apeskrekk eller skjellgran (*Araucaria araucana*) fra Chile, og her er ellers arter som gudetre (*Ailanthus altissima*), hikkori (*Carya ovata*), store syprer (*Chamaecyparis lawsoniana* og *nootkatensis*) og meget

store og pene eksemplar av bøk og kastanje (*Castanea vesca*). Foran Kvikne hotell står et meget pent eksemplar av *Acanthopanax ricini-folius*, mongoltre fra Japan, som vel er noe slikt som 7 m høyt, og ellers er der flere store *Rhododendron*-busker.

Den ville floraen er også rik i disse traktene. En lokalitet som Fatlaberget på grensen mellom Sogndal og Leikanger har et høyt artstall, noe som sikkert skyldes det gunstige klima og eksposisjonen. Bergarten virker mindre god. Her er det skog og kratt av *Corylus*, *Betula verrucosa*, *Alnus incana*, *A. glutinosa*, *Ulmus*, *Quercus robur*, *Sorbus aucuparia*, *S. hybrida*, *S. rupicola*, *Prunus padus*, *Cotoneaster integerrima*, *Rosa*, *Crataegus*, *Tilia*, *Fraxinus* og *Viburnum opulus*. *Lonicera periclymenum* breier seg utover i urdene sammen med arter som *Lathyrus silvestris* og *Astragalus glycyphyllus*. Erteblomstene er ellers rikt representert. I tillegg til de vanlige kommer: *Vicia hirsuta*, *tetrasperma*, *silvatica*, *Trifolium arvense* og *aureum*, *Lathyrus niger*. Ellers finner en: *Orchis mascula*, *Epipactis helleborine*, *Bromus tectorum* og *benekenii*, *Allium oleraceum*, *Alliaria*, *Saxifraga cotyledon*, *Agrimonia eupatoria*, begge arter av *Verbascum*, *Satureia acinos*, *S. vulgaris*, *Origanum* og *Galium odoratum*.

Nedenfor følger en liste over voksesteder for de mer interessante arter som jeg har funnet. Nomenklaturen for de høyere planter følger Lid (1952).

Cyathus striatus. Vik: Kvamsøy: Målsnes. Denne soppen har tidligere bare vært funnet i Halslo i dette området (jfr. Eckblad 1955: 78). Amanuensis Eckblad har vært så vennlig å kontrollere min bestemmelse.

Phallus impudicus. Balestrand: Flere steder rundt Tjugum kirke. Tidligere ikke kjent fra Sognefjordsområdet (jfr. Eckblad l. c., 29). *Agrimonia eupatoria*. Vik: Kvamsøy: Hatlevik.

Aira praecox. Vik: Kvamsøy: Like vest for Sæle; Målsnes. Leikanger: Odden vest for Fatlaviki. Sogndal: Nær Øskjestrond. Tidligere ikke kjent mellom de aller ytterste deler av fjorden og Leikanger som også var den innerste lokalitet. Etter all sannsynlighet vokser den på hele strekningen, med Sogndal som innergrense.

Allium ursinum. Kyrkjebø: Mellom Høyanger og Nordeide.

Bromus benekenii. Leikanger: Ovenfor Nygård til ca. 250 m o. h. Sogndal: I Fatlaberget i store mengder. Lid (1952 : 121) oppgir *B. ramosus* fra Balestrand. Professor Fægri har gjort meg oppmerksom på at dette materialet (Tendingen, Sverdrup leg. Juni 1878) er feilbestemt og hører til *B. benekenii*. *B. ramosus* er da ikke kjent fra Sognefjordsområdet. Det viser seg at *B. benekenii* av og til kan ha noen lange hår på den øvre bladsliren, men da alltid sammen med en tettere hårkledning av korte hår. Jeg har sett dette på planter i

Fatlaberget, og dette gjelder materialet fra Tenningen. *B. ramosus* har bare lange hår på øvre bladslire.

Campanula cervicaria. Vik: Ca. 2 km utenfor Viksøyri på vei mot Vangsnes. Leikanger: Ovenfor Nygård.

Carex binervis. Lavik: Helvik; Merkjesmyra i Torvund. Kyrkjebø: Kløft opp for Store Vikholmen; opp for Østerheim.

Circaea intermedia. Lavik: I lia ovenfor Rå. Tidligere ikke tatt langs selve Sognefjorden.

Circaea lutetiana. Lavik: I hasselskog ovenfor Rå. Balestrand: I hasselskog ovenfor Tjugum kirke. Ifølge Lid (1952: 468) ikke tidligere tatt mellom Haus og Bremanger, men Hultén (1950: 333) har en prikk i Balestrand.

Conopodium majus. Kyrkjebø: Ved Østerheim.

Dactylorhiza fuchsii. Kyrkjebø: Kløft opp for Store Vikholmen. Høy plante med uflekkete blader. Utbredelsen i Norge er lite kjent.

Epipactis helleborine. Lavik: I hasselskogen ovenfor Rå. Vik: På veien mot Vangsnes ca. 2 km utenfor Viksøyri. Balestrand: Ovenfor Tjugum kirke. Leikanger: Ovenfor Nygård. Sogndal: Fatlaberget. — Denne arten er relativt vanlig i skog og kratt av edle løvtrær. Hultén (1950: 138) har den bare fra Hyllestad (?) i Sognefjordsområdet, derimot har han en del lokaliteter for *E. atrorubens* i indre Sogn, muligvis fra Blytt (1869: 10). Jeg har ikke støtt på *E. atrorubens* under mine undersøkelser. Det er mulig at en del av dette materialet fra Sogn kan være feilbestemt, men det har ikke vært mulig å få kontrollert dette da vårt *Epipactis*-materiale er utlånt. De to artene har en noe forskjellig økologi selv om de av og til vokser sammen. Etter min erfarings er *E. atrorubens* mer bundet til kalkrike, solvarme urder, mens den andre vanligvis holder seg til skog og kratt av edle løvtrær selv på dårligere bergarter.

Euphrasia lapponica. Aurland: Ramnanosi 1180 m o. h.; Geitanosi over Skori; Kjel i sørhellinga av Raudnosi. — Nordhagen (1952: 43) har publisert et kart over denne artens utbredelse i Syd-Norge. De nye lokalitetene faller godt inn i bildet, mellom forekomsten på Høyrokampen og de syd for Hardangerfjorden. Nordhagen (l. c., 43) skriver at den burde finnes i Lærdals- og Aurlands-fjellene fordi den ofte holder følge med *Arenaria norvegica*.

Sommeren 1956 besøkte jeg Ramnanosi sammen med studentene i Bergen. Jeg fant da en *Euphrasia* som forekom meg å være *lapponica*, men den var kommet så alt for kort til at den kunne bestemmes med sikkerhet. I 1957 dro jeg da igjen til Ramnanosi sammen med cand. mag. Bjarne Spangelo. Det lyktes meg da å finne blomstrende og helt sikre eksemplarer. Spangelo skulle arbeide i fjellene i Aurlandsdalen med sin hovedoppgave i uken etter, og jeg ba han da holde

utkikk etter denne planten. Han fant den da også på Geitanosi og Raudnosi, og har vært så vennlig å la meg publisere disse funnene.

På Ramnanosi vokser *E. lapponica* sammen med arter som *Arenaria norvegica*, *Dryas octopetala*, *Oxytropis lapponica*, *Astragalus alpinus*, *Carex rupestris*, *Festuca ovina*, *Potentilla crantzii* og *Saxifraga aizoides*. Forekomsten som er meget rik, det samme gjelder forøvrig *Arenaria norvegica*, ligger på vest- til sydvest-siden av Ramnanosi i ca. 1150 til 1200 m. o. h. Spangelo forteller at samfunnet stort sett var de samme på hans voksesteder, dog fant han ikke *Arenaria*, og også der var forekomstene rike.

Spangelo har foretatt pH-målinger på jordprøver fra de nevnte lokalitetene: Ramnanosi 6.7, Geitanosi 6.8 og 6.5, Kjel 6.2. Som en kunne vente ut fra floraen på disse stedene ligger verdiene temmelig nær nøytralpunktet.

Nordhagen har skilt ut en egen varietet *purpureocoerulea* fra Fræna, Eidfjord og Ullensvang som har sterkt anthocyanfargete stengler og blomster. Det er mulig at denne varieteten kan ha betydning plantegeografisk. På alle tre voksestedene i Aurland er blomstene hvite eller blek-fiolette.

Festuca altissima. Lavik: Kløft ved Ringereid. Kyrkjebø: Kløft opp for Store Vikholmen. Leikanger: Ovenfor Nygård til 230 m o. h. Tidligere bare kjent fra Aurland i Sognefjordsområdet.

Festuca gigantea. Kyrkjebø: Like utenfor Høyanger. Leikanger: Ovenfor Nygård til 250 m o. h. Tidligere ikke kjent mellom Bergen og Nordfjord.

Galium odoratum. Lavik: Ovenfor Rå. Kyrkjebø: Opp for Store Vikholmen, litt utenfor Høyanger. Vik: Kvamsøy; Tussvik; Målsnes. Tidligere ikke samlet på strekningen Balestrand—Lavik.

Geranium columbinum. Vik: Kvamsøy; Hatlevik og Målsnes. Balestrand: Hella.

Geranium lucidum. Leikanger: Ovenfor Nygård 410 m o. h.

Goodyera repens. Lavik: Helvika. Denne orkideen er sjelden i de ytre strøk på Vestlandet. Jeg fant bare ett eksemplar.

Humulus lupulus. Vik: Kvamsøy; Tussvik. Sogndal: Nær Kvam i stranden.

Hypericum hirsutum. Leikanger: Ovenfor Nygård.

Hypericum montanum. Vik: Ca. 2 km utenfor Viksøyri på vei mot Vangsnes. Balestrand: Ovenfor Tjugum kirke. Leikanger: Ovenfor Nygård. Sogndal: Mellom Ylmesheim og Ylvaker.

Hypericum pulchrum. Kyrkjebø: Opp for Store Vikholmen, ca. 2 km øst for kirken. Vik: Kvamsøy; Tussvik, Målsnes.

Juncus conglomeratus. Lavik: Helvika. Kyrkjebø: Ca. 2 km øst for

Fig. 2. Søyleeiner (*Juniperus communis* f. *suecica*) i Kyrkjebø.
P. W. foto, juli 1957.

kirken; Høyanger. Vik: Kvamsøy; Tussvik. Leikanger: Ved Kvinnfossen; Grinde.

Juncus squarrosus. Vik: Kvamsøy; Saurdalen, fra ca. 500 til 720 m o. h.

Juniperus communis. Særlig i Larvik, Kyrkjebø og Vangsnes i Balestrand er det utrolig meget av den søyleformete formen, f. *suecica*. Den gir vegetasjonen et morsomt og fremmedartet preg. Se foto fig. 2.

Lonicera periclymenum. Kyrkjebø: Opp for Store Vikholmen; opp for Østerheim; like utenfor Høyanger. Vik: Kvamsøy; Tussvik; Målsnes. Balestrand: Tue; Tjugum. Sogndal: Fatlaberget.

Lysimachia nemorum. Lavik: I hasselskog ovenfor Rå. Kyrkjebø: Kløft opp for Store Vikholmen.

Myrica gale. Vik: Kvamsøy; Tussvik; Målsnes.

Neottia nidus-avis. Sogndal: Hasselkratt ca. 60 m o. h. mellom Ylmheim og Ylvesåker. Arten er sjelden på Vestlandet og er aldri funnet mellom Hardanger og Nordfjord.

Origanum vulgare. Vik: Kvamsøy; Tussvik; Hatlevik.

Polygala serpyllifolia. Lavik: Helvika. Kyrkjebø: Ca. 2 km øst for kirken.

Sanicula europaea. Kyrkjebø: Kløft opp for Store Vikholmen. Balestrand: Opp for Tjugum kirke; ved Hella. Leikanger: Opp for Nygård.

Satureia acinos. Vik: Kvamsøy: Hatlevik.

Sedum anglicum. Kyrkjebø: 2 km øst for kirken. Vik: Kvamsøy: Tussvik, Målsnes. Balestrand: Dragsvikneset.

Sedum maximum. Balestrand: Hella. Leikanger: Nær Kvinnfosen; Grinde.

Taraxacum leatum. Vik: Kvamsøy: Sæle. Aurland: Ramnanosi ca. 1100 m o. h.

Torilis japonica. Vik: Kvamsøy: Tussvik. Meget vanlig i urder og hasselkratt i indre Sogn. Tussvik var det vestligste stedet jeg fant den.

Trifolium aureum. Vik: Kvamsøy: Hatlevik. Sogndal: Fatlaberget i store mengder.

SUMMARY

The author has visited the area along the Sognefjord on several excursions during the summers of 1956 and 1957. The flora here is insufficiently known. It is not so rich as the flora of the Hardangerfjord districts due to less favourable geological conditions. The thermophilous flora element, however, is more abundant than in Hardanger and is particularly well represented at the innermost part of the Sognefjord, where the climate is continental, with very warm summers and low precipitation, though not very cold winters.

Climatically the middle part of the Sognefjord, from Balestrand to Sogndal, is probably one of the most favourable areas in Norway (comparable with Hardanger and the southernmost part of the country), with warm summers, mild winters, and sufficient rainfall. There are excellent orchards here, and many interesting species in the gardens. *Hedera helix* and *Ilex aquifolium* are here cultivated far outside their natural geographical areas. In gardens in Leikanger and Balestrand there are specimens of *Araucaria araucana* about 18 m high, *Sequoia gigantea* about 20 m, huge trees of *Juglans regia* and *Castanea vesca*, rhododendrons and many other trees and shrubs.

A list of localities for wild species of special interest is given. Some of these have not previously been recorded from the Sognefjord area, viz., *Festuca gigantea*, *Neottia nidus-avis*, *Epipactis helleborine*, *Euphrasia lapponica*, and the fungus *Phallus impudicus*.

Litteratur

- Blytt, A.* 1869: Om vegetationsforholdene ved Sognefjorden. — *Nyt Mag. f. Naturv.* 16 (særtrykk pp. 1 — 186).
- Eckblad, F.-E.* 1955: The Gasteromycetes of Norway. — *Nytt Mag. f. Bot.* 4: 19—86.
- Hultén, E.*, 1950: Atlas över växternas utbredning i Norden. — Stockholm.
- Knaben, G.* 1950: Botanical Investigations in the Middle Districts of Western Norway. — Univ. Bergen Arb. 1950. *Naturv. R.* Nr. 8.
- Lid, J.* 1952: Norsk flora. 2. utg. — Oslo.
- Nordhagen, R.* 1952: Bidrag til Norges flora. II. Om nyere funn av *Euphrasia lapponica* Th. Fr. fil. i Norge. — *Blyttia* 10: 29—50.

J. H. Wanscher's blomsterfargekart

Av fargeatlas er fins det atskillige, men de fleste er store og dyre. Hagebruksfolk, botanikere og andre som kan ha bruk for å karakterisere eller bestemme blomsterfarger, har hittil savnet et praktisk og billig fargekart med standardiserte fargebetegnelser. For å avhjelpe dette har magister J. H. Wanscher ved Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Havebrugsavdeling, København, utarbeidd et hendig lite fargekart. Det er koordinert med et stort fargekart som er utgitt av Royal Horticultural Society (Horticultural Colour Chart, H. C. C.) og som er anbefalt av Den Internasjonale Hagebrukskongress som standard for detaljbeskrivelser av kulturplanter.

I Norge er Wanscher's fargekart, med norsk tekst, tidligere blitt utgitt av Det Norske Hagebruksselskap som bilag til «Sortsliste for hagebruket, 1956–1960» (Oslo 1957). Norsk Botanisk Forening mente at det ville være av interesse for norske botanikere å få det gjennom «Blyttia». Dette lot seg realisere ved hjelp av en ekstrasbevilgning fra Norges Almenvitenskapelige Forskningsråd.

Det fantes ikke noe opplag av kartet med tekst på noe skandinavisk språk. Å få det trykt særskilt i det lille antall som behøves for «Blyttia», ville bli uforholdsmessig dyrt. Derfor kommer det med engelsk tekst. Til kartet hører også en skjerm av grå kartong med engelsk tekst.

I den tekst som Hagebruksselskapet har utstyrt sitt fargekart med, heter det blant annet:

«Fargekartet har 21 felter med fallende fargestyrke fra venstre mot høyre. Disse feltene er merket med bokstaver fra a til u. Bokstavene danner grenser for de namngitte fargene i fargekartet. Hver enkelt fargenyanse som faller under a og mellom a og b, hører altså til omgreppet grønnlig gul, mens alle mellom b og c reknes til reint gul osv. Dette er i fargekartet markert gjennom klammer. Merket HCC 64–1 o. l. viser til kulørene i det nevnte engelske fargeatlas (HCC).

Dette enkle fargespråket omtaler fargene først gjennom de 21 farge-

namnene: grønnlig gul, gul, oransjegul, guloransje, oransje, rødoransje, rød, purpurrød, rødpurpur, purpur, fiolettpurpur, purpurfiolett, fiolett, blåfiolett, fiolettblå, blå, grønnblå, blågrøn, grønn, gulgrøn, og grøngul, slik som fargekartet viser dem. Men desuten omtales kulørene gjennom 10 tilleggsord (etter framlegg av amerikanerne Kelly & Judd 1939), som oppgir fargenes lys- og kulørstyrke. Fargenes lysstyrke uttrykkes i en fallende skala som meget lys, lys, mellomlys, mørk og meget mørk. Som utgangspunkt for fargeomtalen brukes alltid de fargenyansene som er sterkest (mest mettet), t. d. den guleste blant de gule eller den mest rødlige blandt de røde osv. Alle disse omtales som livlige, og de blir alltid reknet som mellomlyse.

Uttrykkene for fargenes styrke blir for mellomlyse nyanser med avtakende metning, følgende: livlig, sterk, mellom og svak, for lyse nyanser i tilsvarende rekke: strålende, lys og bleik. Er fargene enda lysere kan de omtales som meget lyse og meget bleike. For mørkere nyanser brukes uttrykkene djup (mørk og sterk), mørk og dyster (meget grålig). Enda mørkere farger kan uttrykkes som meget djupe og meget mørke. De farger som ses i fargefeltene på fargekartet, er inndelt i de 3 valørene: sterk, lys og meget bleik. De fargerikere (strålende, livlige og djupe) og de gråligere (svake, mellomdystre og mørke nyanser) finnes ikke på fargekartet. Men ved skygging av fargefeltene kan en få fram de mørkere nyansene. De populære fargenamnene laks, rosa og lilla er tatt med for å vise sammenhengen med de sikrere fargenamnene (e) og lilla den tilsvarende av fiolett (m). Rosa er lagt til purpurrød (h) og til rødpurpur (i), men omfatter etter vanlig språkbruk HCC 19–27, altså også deler av rød (g) og av purpur (j).

Fargene ses best i klart dagslys, men ikke i direkte sollys eller i elektrisk lys. Da øyet alltid er under innvirkning av lys- og kulørskilnader i synsfeltet, bør en for å få det riktige inntrykket av fargene, bruke den skjermen som følger med fargekartet. Vern kartet mot væte, smuss og direkte sollys!

Fargenamnene, som er godkjent av Norsk Språknemnd, er omarbeidd for norske tilhøve med tanke på å få mest mulig like uttrykk på bokmål og nynorsk.»

Wanscher (1955: 1232–1234) har gitt oversettelser til mange forskjellige språk av de fargebetegnelser og adjektiver han bruker. De norske er de samme som blir brukt i «Sortslisten»:

greenish yellow	grønlig gul	greenish blue	grønblå
yellow	gul	bluish green	blågrøn
orange yellow	oransjegul	green	grøn
yellowish orange	guloransje	yellowish green	gulgrøn
orange	oransje	green-yellow	grøngul
red-orange	rødoransje	weak	svak
red	rød	medium	mellom
purplish red	purpurrød	strong	sterk
reddish purple	rødpurpur	vivid	livlig
purple	purpur	pale	bleik
violet purple	fiolettpurpur	light	lys
purplish violet	purpurfiolett	brilliant	strålende
violet	fiolett	dusky	dyster
bluish violet	blåfiolett	dark	mørk
violet blue	fiolettblå	deep	dyp
blue	blå		

På det engelske kartet som «Blyttia» nå bringer, fins også disse fargenavnene:

cream	fløtefarget	rose	rosa
salmon	laks	magenta	magenta
pink	lysrød	lilac	lilla

En bruker kartet slik: Legg blomsten eller blomsterdelen på den firkantete ruten omtrent midt på skjermen, og brett skjermen sammen så at blomsten sees i åpningen. Anbring de to åpningene i skjermen over de to fargestripene på kartet som kommer nærmest i farge, og skyv skjermen frem eller tilbake til fargene i de tre åpningene kommer så nær hverandre som mulig. I de fleste tilfelle vil en finne at blomsterfargen ligger i mellomrommet mellom to fargestriper. Ved å løfte skjermen noen centimeter opp fra kartet, vil en få se en mørkere nyanse med mer grått.

Litteratur

- Det Norske Hageselskap*: Sortsliste for Hagebruket 1956–1960. — Oslo.
- Wanscher, J. H. 1953. A simple way of describing flower colours, and a flower chart. — D. Kgl. Vet. og Landbohøjskole. Årsskrift 1953: 91–104.
- 1955. Simplified colour descriptions, and a new flower colour chart. — Report 14. Internat. Hortic. Congress, Scheveningen 1955: 1223–1234.
- 1956. Description of flower colours in ordinary language, with a colour chart founded on new principles. — *Scientific Horticulture* 12: 95–103.

Wanscher's Flower Colour Chart

To be inserted in catalogues and books, in which the simplified colour descriptions are used

How to use the chart

Cover the flower or part thereof with the little opening of the folded grey mask enclosed. Place the two openings of the mask over adjoining colour bands, the hues of which are most like that of the flower. Move the mask along the bands until a closer resemblance in regard to lightness has been attained.

In most cases the flower colour will be found in the interval between two adjoining bands; it may, for example, be more purplish and less reddish than that of band **h**, but less purplish and more reddish than that of band **i**. In this case the designation of hue is "purplish red". This designation covers all hues between **h** and **i**, and includes the hue of the former, this being the reddest. The flower may often be darker than the printed colours. If so, lift the mask 1-2 inches above the chart and shade the latter, the colours being observed through the openings as before. Observed in this way the yellows will turn olive, the oranges brown.

Explanation of the chart

The Flower Colour Chart divides the colour circle in 21 parts, each with its own designation. These parts are the **intervals** between the colours of the printed bands marked by the letters **a** to **u**. The intervals have been coordinated with the **Horticultural Colour Chart** (H.C.C.), edited by the Royal Horticultural Society, and recommended by the International Horticultural

Congress as a standard for the more detailed descriptions of cultivars. It will be seen that the colours found to be identical with H.C.C. 64 and 1, or their shades and tints, belong to the first interval, and their hue should be designated as "greenish yellow"; H.C.C. 2, 3 and 4 belong to the next interval, and their hue should be designated as "yellow", and so on.

The present chart should be considered as a means by which flower colours can be grouped into a limited number of classes according to their different hues; but this attribute of yellowness, redness, purpleness etc. is not sufficient to characterize any colour, for the hue may be weak or strong, and the colour may be light or dark, and for these reasons the colours of one and the same hue may appear quite different. Weak colours contain much grey, whereas strong and saturated colours have much hue and little or no grey. This grey may be a near-white grey or a near-black one, or any grey between. The **simplified colour descriptions** make use of 10 **adjectives** for this colour-variation within one hue.

Pale, light and brilliant colours are all light, but of increasing saturation of the hue. The pale colour is like a light grey with a tinge of hue.

Weak, medium, strong and vivid colours are medium in lightness, and the vivid colour shows the hue most intensely of all.

Dusky, dark and deep are all dark, but the deep colour shows the hue most strongly.

Any colour description must have two terms, viz. a designation of hue and a descriptive adjective, e.g. vivid orange. If desired, the code number referring to H.C.C. may be added, e.g. vivid orange (H.C.C. 13, Saturn Red).

Second edition, 34.000 - 59.000.

Printed in Denmark 1955 by Anton M. Jensen, Copenhagen, with inks from Sadolin & Holmblad, Copenhagen.

Copyright: J. H. Wanscher, 1953. - All rights reserved.

Address: The hort. dept., Royal Veterinary & Agricultural College, Rolighedsvej 23, Copenhagen V. Particulars on request.

<i>strong</i>	<i>light</i>	<i>very pale</i>		
			<i>a</i>	} <i>greenish yellow</i> H.C.C. 64-1
			<i>b</i>	} <i>yellow</i> H.C.C. 2-3-4
			<i>c</i>	} <i>orange yellow</i> H.C.C. 5-6-7
			<i>d</i>	} <i>yellowish orange</i> H.C.C. 8-9-10
			<i>e</i>	} <i>orange</i> H.C.C. 11-12-13
			<i>f</i>	} <i>red-orange</i> H.C.C. 14-15-16-17
			<i>g</i>	} <i>red</i> H.C.C. 18-19-20
			<i>h</i>	
<i>strong</i>	<i>light</i>	<i>very pale</i>		

strong

light

very pale

h

purplish red

H.C.C. 21-22-23

i

reddish purple

H.C.C. 24-25-26

"rose"

j

purple

H.C.C. 27-28-29

k

violet purple

H.C.C. 30-31

"magenta"

l

purplish violet

H.C.C. 32-33-34

m

violet

H.C.C. 35-36-37

"lilac"

n

bluish violet

H.C.C. 38-39-40

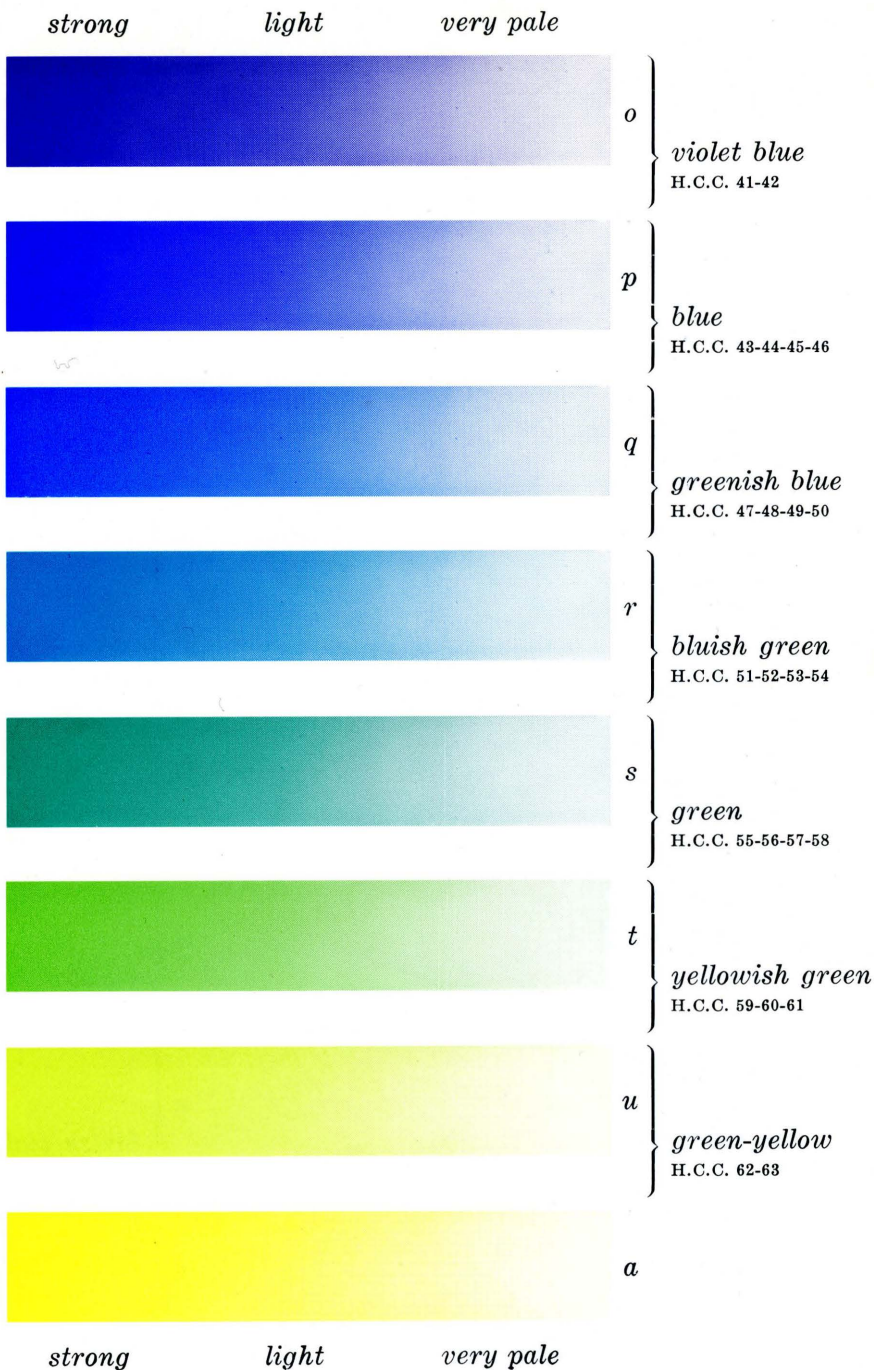

o

strong

light

very pale

Småstykker

Nokre opplysningar um tydingi av namnet «Kyrkje gras» for *Juncus squarrosus*

For ikring 25 år sidan hadde «Maal og minne» (1932) ein artikkel um «kyrkjegras» av professor Jens Holmboe. Denne artiklen var skriven straks eller stutt tid etter at eg hadde gjeve nokre opplysningar til ei mogleg tyding av dette merkjelege namnet. I mine barneår hadde ei gamall kone på heimstaden min, Gaular i Sunnfjord, lært meg å laga «kyrkja» av denne planten, som i Gaular gjekk under namnet «kjirkjegras». Ei slik «kyrkja» eller «kjirkje» laga eg då ogso til Det Botaniske Museum i Oslo. Likskapen med ei kyrkja var likevel heller liten, og i den nemnde artikkelen held difor professor Holmboe fram den tanken at denne «kyrkja» eller «kjirkja» truleg berre var eit brotstykke, ein del av eit større heile. Etter dette ville eg gjerne få greide på um denne kyrkjetradisjonen endå var i live i heimbygdi mi, og serleg um den hadde noko meir å fortelja enn det eg hadde høyr i barneåri. Millom personar av den eldre generasjon var det fleire som var vel kjende både med sjølve namnet og med dei «kjirkjene» som kunde lagast av dette sevet; men noko nemnande nytt hadde dei diverre ikkje å fortelja. Ein av desse personarne meinte likevel at Fru Stevoll i grannekommunen Førde hadde betre kjennskap til dette enn nokon annan. Sumaren 1933 snakka eg då med henne um «kjirkjegras», og etter resultatet å dømme er det mogleg at han hadde rett.

Fru Stevoll fortalde at det hadde høyr mykje meir til ei slik «kjirkje» enn det eg hadde sendt til museet. Den var samansett av fleire delar. Sjølve «kjirkja» var den høgste av alle desse delarne, og etter det ho kunde minnst, hadde den stade i midten. Rundt ikring den den kom då dei andre mindre delarne. Av desse meinte ho at det hadde vore i alt 4. Etter dette var «kjirkja» soleis i det heile samansett av 5 delar. Der var noko dei kalla hovuddøri, sa ho. Der var ogso vindaug, og ein av dei 4 mindre delarne vart kalla sakristiet. «Vart denne kjirkja nytta til noko?» spurde eg. «Nei, den vart sjølv sagt ikkje brukt til noko» svara Fru Stevoll.

Eg vilde gjerne at ho skulde laga ei heil «kjirkje», men det som ho kunde minnst var so lite og so uklårt, sa ho, at det ikkje var mogleg for henne.

Sandar i oktober 1957.

Bertil Lunde.

I anledning av foranstående artikkel kan jeg nevne at i mitt materiale av plantenavn og folkebotanikk fra levende tale og tradisjon i våre dager, har jeg fått notert navnet kyrkjegras (med litt vekslende uttale) fra ca. 15 herreder på Vestlandet, og dessuten navn som honda-kjorkjegras, preikestolgras o. l. foruten navn av typen korgstrå, korggras. Å flette ett eller annet av *Juncus squarrosus* er eller iallfall har vært vanlig blant barn, og jeg har flere av de ferdige byggverk med anvisning på hvordan de laget dem. Men noen mer fullstendig «kirke» har jeg aldri truffet på. Det ville være ytterst interessant å få beskjed om noen har noen flere opplysninger å gi i tillegg til Lundes artikkel. Den viser jo at barna på noen steder har laget noe mer kompliserte byggverk enn de vanlige. Nærmere detaljer om dette ville være av interesse.

Universitetet, Blindern, Oslo.

Ove Arbo Høeg.

Bokmeldinger

G. Hiorth: *Allverdens trær i norsk jord*. Eget forlag. Flekkefjord 1956. 245 s. Innb. Kr. 25,00.

Denne boken er en øvet og interessert planteskoleeiers beretning om sine erfaringer gjennom 36 år, om trær og busker han har prøvd i sin planteskole ved Flekkefjord, om deres hårdførhet, villighet til å blomstre, prydverdi, kulturanvisninger m. m. I alt nevnes 500 arter og sorter av nåletrær og 1500 løvtrær og busker.

Boken gir seg ikke ut for mer enn det den er. Forfatteren presiserer flere ganger at han ikke har brukt faglitteraturen da han skrev den. Dette gjør kanskje ikke noe når det gjelder forfatterens praktiske erfaringer, — de har sin verdi i seg selv, forutsatt at de trær og busker som erfaringene gjelder, virkelig i hvert tilfelle er det som navnet sier. Men det kan en kanskje ikke alltid være sikker på. At faglitteraturen ikke har vært konsultert i særlig høy grad viser seg også i den uortodokse måten som en del av navnene er skrevet på, og til dels brukes synonymymer som ikke gjelder etter nomenklatur-reglene.

Boken står vel ikke for vitenskapelig kritikk. Likevel er den imponerende, og den er velkommen og verdifull som en personlig formet beretning om de erfaringer en planteskoleeier har høstet gjennom mange års arbeid preget av interesse og entusiasme.

O. A. H.

Gunnar A. Berg: *Folkeskolens biologi*. Cappelen 1957. 208 s.

En usedvanlig vakker bok, tiltalende ved første blick og vinner ved nærmere bekjentskap. En kan i like høy grad glede seg over planleggingen som over gjennomføringen i detaljer. Illustrasjonene (utført av Odd Fjordholm) er stort sett fortrinlige, vakre og vel arrangert. Er våre skolebarn helt forvendt med vakre og gode skolebøker (og

distrahert av «blader» og tegneserier osv.), eller er det håp om at en bok som denne kan gjøre inntrykk som hos en og annen kan være varige? Skulle noen lærebok i biologi kunne gjøre det måtte det være en som denne, vakker og fengslende som den er. Vi skal være forfatteren takknemlig for at han ved siden av sine mange andre gjøremål har funnet tid til å gi oss en slik bok.

I et fagtidsskrift er det rimelig å pirke på noen detaljer: På s. 141 er appelsinen vendt opp ned, tegningen av vinranken viser ikke det vanlige, typiske forhold med slyngtråder motsatt bladet, og på sukkerbeten kunne de små rottrevlene (rotgrener) gjerne ha vært tegnet slik som de iallfall oftest er ordnet, nemlig i to motsatte rader, som kan være skruesnodd. Dessuten er det anbrakt lovlig mye skog utover på den sydrussiske steppen. — Hestehov, s. 114, blir omtalt slik at det ikke går tydelig frem at det er to slags blomster i kurven. Det kunne også være å anbefale å nevne «leirlivel» som navn på denne planten; i virkeligheten er det jo mer utbredt enn «hestehov». Men forfatterens prinsipp har vel vært å ikke nevne synonymer. — Tegningen av tulipan, s. 82, viser ikke det vanlige stillingsforhold mellom blomsterdekkbladene.

Dette lar seg vel rette, og bør bli rettet. Men det er alt sammen uvesentlig mot alt det gode en kan si om denne boken. Måtte den komme i bruk ved riktig mange skoler.

O. A. H.

Fra sigden til isotopene. Norsk Sivilagronomlag 1907—1957. Eget forlag, Oslo 1957. 119 s.

Norsk Sivilagronomlag ble startet i 1907 under navn av Norske Landbrukskandidaters Forening. Femtiårsjubileet blir feiret med et festskrift, hvis *Tabula Gratulatoria* består av navn på 25 av de største firmaer og organisasjoner som står jordbruket nær i Norge. Det er en usedvanlig vakker bok, arrangert av Thaus Reklamebyrå, trykt av Forenede Trykkerier, med vignetter av Christian Halle og et dikt av Tarjei Vesaas.

Det faglige innholdet omfatter fem artikler: «Forskning og forsøksvirksomhet» av K. Breirem, «Tanker om jordbrukets utvikling» av J. Ringen, «Isotoper og stråling i landbrukets tjeneste» av H. Wexelsen og K. Mikaelen, «Produksjonslovene og det praktiske jordbruk» av O. Aresvik, og «I hvilken grad er det nødvendig å verne om den dyrka jorda i Norge?» av J. Låg, — verdifullt stoff alt sammen, og tankevekkende.

Særlig er Lågs artikkel et alvorlig varsko i en viktig sak. I 1865 var vårt dyrkede areal 3,2 dekar pr. innbygger, i 1949 2,5 dekar. «Etter

den offisielle statistikken var i 1954–55 areal dyrka jord pr. innbygger 6,1 dekar i Danmark og Finland, 5,3 dekar i Sverige og bare 2,4 dekar i Norge. Selv om heile det areal som jordbruksstatistikken regner som dyrkbar, udyrka jord var blitt overført til kulturjord, ville det dyrka arealet pr. innbygger ha ligget betydelig lavere i Norge enn i nabolanda.» I lys av dette er det nødvendig å ta vare på det vi har. Som Låg peker på, er jorderosjon også hos oss en faktor en må regne med, selv om den er liten her sammenliknet med mange andre land. Verre er det med all den kulturjord, til dels av den beste vi har, som blir ødelagt for alltid gjennom direkte menneskelige inngrep med godkjenning fra det offentlige, til bygging av boliger, industri, veier, flyplasser osv. Låg uttaler selv at det materiale han legger frem, er ufullstendig. På en leser virker det overbevisende nok. Hans konklusjon er: «Når samfunnets interesser skal ivaretas på langt sikt, synes det nødvendig i framtida å verne bedre om den dyrka jorda.» Det er forsiktig uttrykt, men godt underbygd.

O. A. H.

Finn Gløersen, Torkel Lian og Magne Risdal: *Eika i norsk skogbruk*. Det Norske Skogselskap, Oslo 1957. 127 s.

Av den kubikkmassen av eik som vi har i Norge, fins 78 % i de to Agderfylkene, og tar vi Telemark og Vestfold med, kommer vi opp i 94 %. I tidligere tider var dette en rikdom som ikke minst kongene visste å verdsette, men ikke å ta vare på. Det som fins idag, er små rester av fordums herlighet.

Men godt virke av velpleid norsk eik har sin store verdi også idag. Derfor satte Det Norske Skogselskap i 1954 opp en prisoppgave: «Eika i norsk skogbruk». To av de innkomne svarene var så gode at de ble belønnet med første premie. Den ene var forfattet av fylkesskogsjef Finn Gløersen, den annen av fylkesskogsjef T. Lian sammen med forstkandidat Magne Risdal. På en høyst prisverdig måte samtykket forfatterne i at deres avhandlinger ble samarbeidet i ett trykkmanuskript. Dette arbeidet ble utført av den danske skovrider Chr. Smith og av kontorsjef Thv. Kierulf.

Resultatet er den foreliggende vakre boken. Den tar først og fremst sikte på det praktiske skogbruk, på foryngelse og pleie av eikebestand. Men også for botanikeren er det meget av interesse å finne i den.

O. A. H.

De bør
forespørre hos
Harald Lyche & Co.
Drammen (telefon 83 79 70)
hvis De skal ha
utført vanskelige
trykkarbeider

Særtrykk av »BLYTTIA«

Av mange tidligere
artikler i «Blyttia»
fins et begrenset antall
særtrykk til salgs
gjennom redaksjonen
til priser fra

kr. 0,50 til kr. 2,50 pr. stk.

Innhold.

J. Lid: Nye plantefunn 1955—1957. (New plant finds in Norway during the years 1955—1957. Summary.)	109
J. Lange: De folklige plantenavnes gruppering efter motiver	128
P. Wendelbo: Bidrag til Sogns flora. (A contribution to the knowledge of the flora of Sogn, W. Norway. Summary.)	136
J. H. Wanscher's blomsterfargekart. (Med bilag.)	144
Småstykker:	
B. Lunde: Nokre opplysningar um tydingi av namnet «Kyrkje-gras» for <i>Juncus squarrosus</i> . (Med en anmerkning av O. A. H.)	147
Bokmeldinger	149

Norsk Botanisk Forening.

Styret for 1957: Professor R. Tambs Lyche, formann; universitetslektor Ove Sundene, viseformann; frøken Aslaug Tobiesen, sekretær; cand. real. Per Halldal, kasserer; lektor fru Randi Sagberg, konservator Rolf Berg.

Nye medlemmer tegner seg hos sekretæren, adresse Universitetets Botaniske Laboratorium, Blindern; for Vestlandets vedkommende kan en henvende seg til Botanisk Museum, Universitetet i Bergen, og for Trøndelags vedkommende til Botanisk Avdeling, Vitenskapsselskapets Museum, Trondheim. — Kontingenten er kr. 10,00 pr. år, for husstandsmedlemmer og studenter kr. 2,50; disse får ikke tidsskriftet.

Kassererens adresse er: Universitetets Botaniske Laboratorium, Blindern, Oslo. Innbetalinger bes sendt over postgirokonto nr. 131.28.

Blyttia.

Redaktør: Professor Ove Arbo Høeg.

Redaksjonskomité: Lektor Gunnar A. Berg, disponent Halvør Durban-Hansen, professor Georg Hygen, førstebibliotekar Peter Kleppa.

Fold here so that the little opening covers
the printed square exactly.

Place the folded mask on
the colour chart and move
it with your left hand un-
til you find a matching
colour band or two neigh-
bouring colour bands with
flower colour lying be-
tween.

For proper matching, the
colour bands must agree
with sample in lightness.
For darker colours, raise
the mask one inch above
chart and shade the co-
lour bands with your hand.

Cover this
square with
flower or
petals

then fold
the mask

Printed in Denmark by
Anton M. Jensen, Copenhagen.
Copyright J. H. Wanscher, 1955.
All rights reserved.